

พระปรีชาญาณด้านภาษาในการตั้งนามสกุล ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์*

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๓ ทรงปกครองแผ่นดินเป็นเวลา ๑๕ ปี ตลอดรัชสมัยของพระองค์ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจสำคัญเอนกประการ ด้วยมีพระราชดำริที่จะทรงนำบ้านเมือง ไปสู่ความเจริญทัดเทียมนานาอารยประเทศให้จงได้ ในด้านการศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ ทรงตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา บังคับให้เด็กทุกคนตั้งแต่อายุ ๗ ปี ถึง ๑๔ ปี อยู่ในโรงเรียน ทรงสถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กหลวงขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๕๙ นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย ในด้านศาสนา ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการชำระและจัดพิมพ์พระอรรถกถาพระวินัยปิฎก พระอภิธรรมปิฎก และพระสุตตันตปิฎก ทรงโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์วัดต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนฯ และวัดพระปฐมเจดีย์ โปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์พระยืนปางห้ามสมุทรที่เสด็จไปพบแต่ครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็น

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานนามว่า “พระร่วงโรจนฤทธิ์” ประดิษฐานไว้ที่วัดพระปฐมเจดีย์ ในด้านเศรษฐกิจ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง คลังออมสิน พ.ศ. ๒๔๕๖ โปรดเกล้าฯ ให้เลิกหยวกข และตั้งสภาเผยแพร่พาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๖๓ ในด้านการคมนาคม ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมรถไฟหลวง ให้สร้างสะพานพระราม ๖ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา พ.ศ. ๒๔๖๒ ให้กระทรวงเรือจัดตั้งสถานีวิทยุโทรเลขถาวรขึ้น ในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในที่ดินส่วนพระองค์ พ.ศ. ๒๔๕๔ ให้สร้างวชิรพยาบาล และสถานเสาวภาโปรดเกล้าฯ ให้เปิดโรงกรองน้ำประปาสามเสน พ.ศ. ๒๔๕๗ และตั้งกรมสาธารณสุข พ.ศ. ๒๔๖๑ ในด้านกฎหมายและการศาล ทรงปฏิรูปประมวลกฎหมายและการศาลให้เท่าเทียมอารยประเทศ จนสามารถยกเลิกสนธิสัญญาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตที่ลิดรอนเอกราชทางการศาลของไทยมานานได้

* Ph. D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำเร็จ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติหนายความ ให้ยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ตั้งสภานิติศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๗ ในด้านส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ทรงสร้างเมืองจำลองชื่อ ดุสิตธานี ขึ้นในพระราชวังดุสิต มีพรรคการเมืองรัฐบาล และทดลองให้มีการเลือกตั้ง ทรงพระราชทานเสรีภาพแก่หนังสือพิมพ์อย่างกว้างขวาง ในด้านการป้องกันประเทศ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเข้ามาจากต่างประเทศ รวมทั้งเรือรบหลวงพระร่วง โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งหน่วยบินขึ้นเป็นครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๕๖ ให้สถาปนากองเสือป่า และกองลูกเสือ พ.ศ. ๒๔๕๔ ในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ โปรดเกล้าฯ ให้ส่งกองทหารอาสาสมัครไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ที่ทวีปยุโรป พ.ศ. ๒๔๖๐ ให้มีการแลกเปลี่ยนผู้ช่วยทูตทหารเป็นครั้งแรก ให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกหรือองค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การอนามัยโลก ในด้านวรรณกรรม ทรงพระราชนิพนธ์วรรณคดีไว้เป็นจำนวนมาก นับและมีทุกประเภท อาทิ โขนละครนวนิยาย สารคดี บทความ นอกจากนี้ยังทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย ในด้านศิลปวัฒนธรรม โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมมหรสพ พ.ศ. ๒๔๕๔ ทรงให้เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่พระที่นั่งพิมานปฐม และวัดพระปฐมเจดีย์ ทรงพระกรุณาให้หาผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศด้านจิตรกรรมและปฏิมกรรม คือ

Professor C. Feroci หรือ ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี เข้ามารับราชการ ทรงส่งเสริมให้นำศิลปะแบบไทยมาใช้ในการก่อสร้างอาคารและถาวรวัตถุต่างๆ อาทิ พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ในพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม และอาคารคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในรัชสมัยของพระองค์ ทรงริเริ่มสิ่งสำคัญหลายประการ อาทิ พ.ศ. ๒๔๕๕ โปรดเกล้าฯ ให้ใช้พุทธศักราช เป็นศักราชในราชการ พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงให้สร้างธงชาติใหม่แทนธงช้าง พระราชทานนามว่า “ธงไตรรงค์” พ.ศ. ๒๔๖๐ ทรงให้เปลี่ยนวิธีนับเวลาแบบโม่งยามมานับแบบสากล พ.ศ. ๒๔๖๔ โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำหน้านามเด็ก พ.ศ. ๒๔๖๖ ทรงให้ตราพระราชบัญญัติมาตราชั่งตวง วัด เป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ และทรงกำหนดให้ใช้ระบบเมตริกแบบอารยประเทศตะวันตก และที่สำคัญยิ่งคือ พ.ศ. ๒๔๕๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุลขึ้น ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการลงทะเบียนราษฎรอย่างเป็นระเบียบ และให้นามสกุลเป็นหลักของการสืบเชื้อสายต่อเนื่องทางบิดาผู้ให้กำเนิด ทรงมีพระราชดำรินามสกุลเป็นศักดิ์ศรีและสายสัมพันธ์ในทางร่วมสายโลหิตของบุคคล จะก่อให้เกิดความเป็นหมู่คณะและความสามัคคีในระหว่างเครือญาติ และทำให้เจ้าของนามสกุลสำนึก

ในความชั่วดี และจะประพาศิตนดีเพื่อรักษาเกียรติของสกุลไว้

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินามสกุลได้มีเชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ และราษฎรจำนวนมากได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานนามสกุล เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนและผู้สืบสกุล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงพระกรุณาพระราชทานนามสกุลให้ทุกราย นามสกุลที่พระองค์พระราชทานนั้นเกิดจากประปรินิพพานและพระวิริยอุตสาหะยิ่งของพระองค์ เพราะมิได้ทรงกระทำอย่างง่าย ๆ ทรงอุตสาหะสืบเสาะค้นคว้าหาคำที่เหมาะสมกับวิถีสถาณะ อาชีพ และคุณความดีของผู้ขอและบรรพบุรุษ ทรงมีวิธีการต่างๆ ในการตั้งนามสกุล สำหรับเจ้านายเชื้อพระวงศ์ ทรงใช้พระนามเดิมสำหรับข้าราชการและสามัญชน ทรงใช้คำตามเสียงของชื่อบ้าง ตามความหมายของชื่อบ้าง ตามอาชีพ เชื้อชาติ และภูมิลำเนา นอกจากนี้ยังทรงมีวิธีการพลิกแพลงต่างๆ อาทิ เดิมคำหน้าชื่อ เดิมคำหลังชื่อ เดิมปัจจัยแบบไวยากรณ์บาลีสันสกฤต ภาษาที่ทรงใช้เป็นภาษาบาลีสันสกฤตเป็นส่วนใหญ่ มีภาษาอื่นน้อยมาก เท่าที่ค้นพบจากอักษรานุกรมนามสกุลพระราชทานที่รวบรวมนามสกุลไว้จำนวน ๖,๔๓๒ นามสกุลพบเพียงชื่อเดียว คือ บินตำมะงง เป็นภาษามลายู ทรงตั้งตามชื่อทวดของผู้ว่าราชการเมืองสตูล และนามสกุลพระราชทานเกือบทั้งหมด จะทรงตั้งตามเชื้อสายทางบิดาเป็น

หลัก แต่มีปรากฏนามสกุลหนึ่งที่ทรงตั้งตามฝ่ายมารดาด้วย คือนามสกุล “จันทรทรัพย์” ตั้งตามชื่อผู้ขอว่า สิ้น และชื่อมารดาว่า จันทร และนามสกุล “ศิริสัมพันธ์” ไม่ได้ตั้งตามชื่อผู้ขอ หรือบรรพบุรุษสายตรง แต่ตั้งตามชื่อขอเป็นพระญาติกับสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๔

วิธีการตั้งนามสกุลพระราชทาน

๑. การใช้พระนามเดิม

นามสกุล	ที่มา
จรัญโรจน์ ณ กรุงเทพ	พระองค์เจ้าจรัญโรจน์ เรื่องศรี
ทองใหญ่ ณ กรุงเทพ	พระองค์เจ้าทองกอง ก้อนใหญ่
ปราโมช ณ กรุงเทพ	พระองค์เจ้าปราโมช
ปิยากร ณ กรุงเทพ	พระองค์เจ้าเปียก

การใช้พระนาม+คำเสริม

นามสกุล	ที่มา
เทวกุล ณ กรุงเทพ	พระองค์เจ้าเทวัญ อุไทยวงศ์
มาลากุล ณ กรุงเทพ	เจ้าฟ้ามหามาลา
ทวีวงศ์ ณ กรุงเทพ	พระองค์เจ้าทวีดิวัลย์ ลาก
สนิทวงศ์ ณ กรุงเทพ	กรมหลวงวงษาธิราช สนิท
นรินทรางกูร ณ กรุงเทพ	เจ้าฟ้ากรมหลวงนริน ทรนเรศ

หมายเหตุ : พ.ศ. ๒๔๖๗ ทรงโปรดเกล้าให้เปลี่ยน “ณ กรุงเทพ” เป็น “ณ อยู่ทยา”

๒. การใช้ราชทินนาม

การใช้เฉพาะราชทินนาม

นามสกุล	ที่มา
จะเกรง	ขุนอนุกรมจะเกรงรัฐ (เจียม) ผู้ขอ

การใช้ชื่อ+ราชทินนาม

นามสกุล	ที่มา
บันยารชุน	พระยาเทพอรชุน (บัน) บิดา
ภมรมนตรี	พระยาราชมนตรี (ภุ) ปู่ (ภมร ป./ส.* = แผลง ภุ)
วิชโรทัย	พระยาอภัยธรรม(เพชร) ปู่ (วชร ส. = เพชร)

การใช้ราชทินนาม+ชื่อตัว

นามสกุล	ที่มา
เทพาคำ	พระยาเทพาธิคดี (คำ) ผู้ขอ
รัตนวราหะ	เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) บิดาของย่า (วราห ป./ส. = หมู)
วงศาโรจน์	เจ้าพระยาวงศาสุริยศักดิ์ (แสง) ปู่ทวด (โรจน ป./ส. = แสงสว่าง)
ยมนาคน	เจ้าพระยายมราช (บุญนาคน) ทวด
สมบัติศิริ	พระยาสมบัติวาณิช (บุญศิริ) ทวด

การใช้ราชทินนาม+ราชทินนาม

นามสกุล	ที่มา
ยมาภัย	เจ้าพระยายมราช (เจียม) ปู่+พระยาอภัยรัตนฤทธิ์ (เชย) ผู้ขอ
ฤทธาภัย	หลวงฤทธามาตย์ (หนุ่ม) ปู่+หลวงอภัยเสนา (นุช) บิดา
วัชรภัย	พระยาวิเชียรคีรี (เม่น) ตา+พระอภัยบริหาร (อัน) ปู่

การใช้ราชทินนาม+คำเสริม

นามสกุล	ที่มา
วินิจฉัยกุล	พระมหาวินิจฉัย (פק) ทวด+กุล
อมาดยกุล	พระยาอมาดยาริบัติ (ป้อม) ต้นสกุล+กุล
เทพานนท์	พระยาเทพาธิบดี (อิม) บิดา+นนท์

การใช้ราชทินนาม+อาชีวะ

นามสกุล	ที่มา
นรพัลลพ	พระยานรฤทธิราชหัทธ (อัน) จางวางมหาดเล็ก (พัลลภ) แผลงมาจาก वल्लภ ป./ส. = คนสนิท คนโปรด)

การใช้ ณ+ราชทินนาม

* ป. หมายถึง บาลี
ส. หมายถึง สันสกฤต

นามสกุล	ที่มา
ณ ถกลาง	พระยาถกลาง (ฤกษ์) ทวด
ณ นคร	เจ้าพระยานครศรีธรรม- ราช ต้นสกุล
ณ พัทลุง	พระยาพัทลุง ปู่และบิดา

๓. การใช้เสียงของชื่อ

นามสกุล	ที่มา
ชนระชวณะ	ชื่อปู่ ชน+ชื่อบิดา ชวน
จันทนินทร	ชื่อปู่ จัน+ชื่อบิดา อิน
ชิตะตติถิ	ชื่อปู่ ชิต+ชื่อบิดา ตัต
ชีวะเกตุ	ชื่อปู่ เชี่ยวเก
ดรงค์สุนทร	ชื่อทวด เดียง+ชื่อบิดา สุน
ตายนะसानติ	ชื่อผู้ขอ ต่ายसान
ปวนะฤทธิ	ชื่อทวดปวน+ชื่อปู่ เรียด
นาคะเสถียร	ชื่อปู่ นาค+ชื่อบิดาเถียน
บุญญะลิปิณะ	ชื่อบิดา บันหลิม
ปานะโดชะ	ชื่อปู่ ปาน+ชื่อทวด โตด (ทรงแผลงดเป็นตสวน ทางกับการที่ไทยแผลง ด เป็น ด ในคำ ป./ส.)
ฤทธารุณ	ชื่อปู่ ริด+ชื่อบิดา หุ่น
ลอสันห์	ชื่อนามสกุลของผู้ขอ ลอสัน
ลวันยานนท์	ชื่อนามสกุลของผู้ขอ ลาวาญโน ภาษาอิตาลี
ลิมปิเลก	ชื่อปู่ ลิ้ม+ชื่อบิดา เล็ก
ศรีหงส์	ชื่อปู่ ชีฮวง

หุตะโกวิท	ชื่อทวด ฮุด+ชื่อปู่ โกว
อังคุสิงห์	ชื่อบิดา อัง+ชื่อปู่ สิง

๔. การใช้ความหมายของชื่อ

การใช้ชื่อเดิม+ความหมาย

นามสกุล	ที่มา
นกกระประดิษฐ์	ชื่อปู่ สุวรรณ+ชื่อผู้ขอ ประดิษฐ์
กนิษฐดิษ	ชื่อปู่ น้อย+ =ชื่อบิดา ดิษ
จันทรคเค	ชื่อปู่ จันทร+ชื่อผู้ขอ เยี่ยม
จันทรพิสมิต	ชื่อปู่ จันทร+ชื่อบิดา แปลก

การใช้เฉพาะความหมายของชื่อ

นามสกุล	ที่มา
gurมะโรหิต	ชื่อปู่ เต่า+ชื่อบิดา แดง
คุณสาระ	ชื่อผู้ขอ บุญแก่น
คชภูมิ	ชื่อบิดา ช้าง+ชื่อปู่ อยู่
จุลกมล	ชื่อบิดา น้อย+ชื่อปู่ บัว
โชตามร	ชื่อบิดา ช่าง+ชื่อปู่ รอด
ดินตวรหะ	ชื่อผู้ขอ ชุ่ม+ชื่อบิดา หมู
ถาวโรทยาน	ชื่อปู่ คง+ชื่อบิดา สวน
ชนะรัชต์	ชื่อปู่ สิ้น+ชื่อบิดา เงิน
นาคะประทีป	ชื่อบิดา ช่าง+ชื่อผู้ขอ เทียน
ปุณณาจล	ชื่อปู่ เพ็ง+ชื่อบิดา เนย
มหาภาส	ชื่อบิดา โต+ชื่อปู่ แสง
มิลินทศาลา	ชื่อปู่ ผึ้ง+ชื่อทวด พลับ (ผู้เขียนสันนิษฐานว่า ทรงให้ความหมายของ

ระยะรูป เขียนเส้น	คำ “พลับ” ว่า “พลับ พลา” ชื่อทวด รื่น+ชื่อปู่ สวย ชื่อนามสกุลผู้ขอ FALCK หมายความว่า เขี้ยว ทรงใช้ คำสันสกฤตเศยน(สะ- เย-นะ) แปลว่า เขี้ยว
ัญญเสน	ชื่อปู่ทวด หลิม <u>หฺก</u> เส็ง (ษฏ = ๖)
สังขมาน	ชื่อปู่ หอย+ชื่อบิดา มี
อติพยัคฆ์	ชื่อปู่ โต+ชื่อทวด เสือ
อติเรกสาร	ชื่อปู่ทวด พูน+ชื่อปู่ แก่น
การใช้ความหมายใกล้เคียงความหมายของชื่อ	
นามสกุล	ที่มา
โฆชะจันทร์	ชื่อปู่ ครื่น (โฆชะ ส. แปลว่า เสียงดังกึกก้อง)
โฆชะทัต	ชื่อปู่ แหว
จุล <u>เตชะ</u>	ชื่อปู่ สง่า (เตชป.แปลว่า อำนาจ ความงาม)
จันทนานนท์	ชื่อบิดา นวล (จันทน โดยทั่วไปหมายถึง จันทน์ขาว ไม้เนื้อหอม นิยมบดผสมแป้งทาตัว)
ชุน <u>หะวัน</u>	ชื่อปู่ แสง (ชุนห ป. แปลว่า แสงจันทร์ ขาว สว่าง)
ชาวลิ	ชื่อผู้ขอ ผ่อง (ชาวลิ ส. แปลว่า โคม่ไฟ ความ รุ่งเรือง)
นา <u>คะนาท</u>	ชื่อผู้ขอ เป่ง (นาท ป./

บุ <u>ษปะ</u> เกศ	ส. แปลว่า ความบันลือ) ชื่อบิดา กุหลาบ (บุษปะ ส. แปลว่า ดอกไม้)
ปัต <u>มะ</u> ชาติ	ชื่อบิดา ทิม (ปัตม ส. แปลว่า ดอกบัว ผู้เขียน สันนิษฐานว่าทรงให้ ความหมายของคำ “ทิม ว่า “ทับทิม” รัตนชาติ ที่มีสีชมพูเหมือนดอก บัว)
เม <u>จก</u> ะสุวัณณ์	ชื่อปู่ แว (เมจก ส. แปลว่า สีน้ำเงินเข้ม)
ลา <u>ภา</u> นนท์	ชื่อผู้ขอ อู่ (ลาภ ป./ส. แปลว่า ของที่ได้สมบัติ)
สกา <u>ว</u> สุ	ชื่อปู่ มี (วสุป./ส.แปลว่า ทรัพย์สมบัติ)
๕. การใช้เสียงของชื่อ+ความหมายของชื่อ	
การใช้เสียง+ความหมาย	
นามสกุล	ที่มา
กร <u>ฐิ</u> ณะสมิต	ชื่อทวด ถิน+ชื่อปู่ แยม (สมิตส. = ยิ้ม เบิกบาน)
ขัน <u>ติ</u> รัต	ชื่อปู่ ขัน+ชื่อผู้ขอ รอด (รัต น่าจะมาจากวิรัต ป. = ปลดออกไม่ติดอยู่)
เข <u>ม</u> ะกนก	ชื่อบิดา เข้ม+ชื่อปู่ ทอง
จรณ <u>จิต</u> ติ	ชื่อบิดา จอน+ชื่อปู่ สุดใจ
คง <u>คะ</u> สุนทร	ชื่อปู่ คง+ชื่อผู้ขอ สง่า
จันทน <u>กนิ</u> ษฐ์	ชื่อบิดา จัน+ชื่อปู่ น้อย

ชมบุรณ	ชื่อบิดา ชม+ชื่อบุ อิ่ม
ดิษยะกมล	ชื่อบิดา ดิด+ชื่อบุ บัว
ตุงคะมณี	ชื่อบิดา ตัง+ชื่อบุ แก้ว
ทินนะรัตน์	ชื่อบิดา เทียน+ชื่อบุ แก้ว
ฐปะเตมีย์	ชื่อบิดา ฐป+ชื่อบุ ชุ่ม (เตมีย์ = เตม+อีย = ความชุ่มชื้น)
นิยมสมิต	ชื่อบิดา เนียม+ชื่อบุ แยม
มณูญปิจุ	ชื่อบุ หนุน+ชื่อบิดา สาลี
ยวาระประภาส	ชื่อบิดา ยา+ชื่อบุ ช่อ เย็น (ประภาส ส. = พูด)
ยุวบุรณ	ชื่อบุ อยู่+ชื่อบิดา อิ่ม
โลหะชาละ	ชื่อบิดา โลห์+ชื่อบุ ช่อ แห
ศาคะมาน	ชื่อบิดา สาด+ชื่อบุ มี
สุขสถิตย์	ชื่อบุ ทวด ทองสุข+ชื่อบุ บุญคง (สถิตย์ ส. = คง อยู่ ตั้งอยู่)

การใช้ความหมาย+เสียง

นามสกุล	ที่มา
คชะสุต	ชื่อบุ ช้าง+ชื่อบิดา สด
จินตารมย์	ชื่อบุ ช่อ+ชื่อบิดา ร่ม
จุลนิมิ	ชื่อบุ น้อย+ชื่อบิดา นิ้ม
ชาตินทุ	ชื่อบิดา เกิด+ชื่อบิดา อิน
ตะมัสปาน	ชื่อบิดา ทอด+ชื่อบุ ปาน (ตมัส ส. = ความ มืด ความมัว)
ถาวรกันต์	ชื่อบิดา คง+ชื่อบุ กัน
มิลินทจินดา	ชื่อบิดา ผึ้ง+ชื่อบุ จิน
รตาภรณ์	ชื่อบิดา รอด+ชื่อบุ พอน

ฤกษะสาร	ชื่อบุ หมี่+ชื่อบิดา สารดี
วัจนะพุกกะ	ชื่อบิดา คำ+ชื่อบุ พุก
อดิโพธิ	ชื่อบิดา โต+ชื่อบุ โพ

๖. การใช้คำบอกอาชีพ

การใช้เฉพาะคำบอกอาชีพ

นามสกุล	ผู้ขอ
คชาชีวะ	พระยาเพชรราชา (อ้อย) จางวางกรมช้างต้น
คีตาชีวะ	ครูใหญ่โรงเรียนวัดหัว ลำโพง บิดาชื่อจ้อย รับ ราชการในกรมสังกัด
ดुरยะประณีต	นายสุก กรมพิณพาทย์ หลวง
ธรรมาชีวะ	หลวงดำรงธรรมสาร(มี) สังกัดกระทรวงยุติธรรม
ยันตรโกวิท	หลวงบริรักษ์รถยนต์ (ชุ่ม)กรมยานยนต์หลวง
โลหาชีวะ	นายตาด กรมพิณพาทย์ หลวง บุตรนายบัน ช่าง หล่อ
วณะชีวิน	ผู้กำกับลูกเสือบัน ทวด และปู่ หาเลี้ยงชีพด้วย การทำป่าไม้ขอนแก่น
เวชชาชีวะ	รองอำมาตย์ตรี หลง แพทย์ประจำจังหวัดลพบุรี
ศาลิกร	ขุนบริรักษ์กฤษฎีกา (เทียน)กรมพระอาลักษณ์ สกุลขาวนา (ศาลิ ส. = ข้าว)

ศิลปิน	นายเล็กช่างปั้นบิดากับ
	นายแถม มหาเล็ก
	กรมโขนหลวง บุตร
เสวิกุล	หลวงวุฒิศาสตร์สารี
	(โชติ) กระทรวงยุติ
	ธรรม ทวดชื่อ แยม
	เป็นพระพี่เลี้ยงรัชกาลที่
	๔ ปู่ชื่อ กัน เป็นปลัด
	เวรมหาดเล็กในรัชกาลที่
	๔ บิดาชื่อ เปลี่ยน เป็น
	ปลัดเวรมหาดเล็กในรัช
	การที่ ๕ (เสวิ แผลงจาก
	เสวิ ส. = คนรับใช้)
อัครรักษ์	พระยาอัครบดีศรีสุร-
	พาหน (เทียบ) อธิบดี
	กรมพระอัครราช
ชื่อ+อาชีพร	
นามสกุล	ผู้ขอ
จุลกลาวี	ขุนกลวียานรักษ์(เล็ก)
	กรมยานยนต์หลวง
รัตนันตรกร	ขุนจัดจักรยนต์ (แดง)
	กรมรถยนต์หลวง
ศัลยะกะลิน	นายเรือตรี ดี นายช่าง
	กล เรือเสือทยานชล ปู่
	ชื่อ ศัลลา (กะลิน แผลง
	จาก กล+อิน = กลิน ป. =
	เกี่ยวกับเครื่องกล)
รัชตะกสิกร	รองผู้กำกับลูกเสือ เยื่อน
	ปู่ชื่อ เงิน เป็นชาวนา
ปาณะเกษตริน	นักเรียนเสือป่า เพื่อง

	กรมโขนหลวง บิดาชื่อ
	ปาน เป็นชาวนา
วณะเกษตริน	นักเรียนทหารกระบี่
	เปล่ง กรมโขนหลวง
	บุตรนาย คำ ชาวนา
	(ทรงให้ความหมาย
	ของคำว่า “คำ” ว่า คำ
	พูด = วณะ)
จุฑาโกเศศ	หลวงพิทักษ์สมบัติ
	(ปิ่น) กรมคลัง (โกเศศ
	= โกศ ส. = คลัง+อีสาน ส.
	ผู้เป็นใหญ่)
ลักษณะโกเศศ	ขุนอุปการโภชากร(แห่ง)
	กระทรวงการคลัง มหา
	สมบัติ บิดาชื่อ คล้าย
ชวนะคุรุ	รองอำมาตย์ตรี เซาวน์
	ครูโรงเรียนมัธยม วัด
	เบญจมบพิตร
รักตะจิตรกร	ลูกเสือเอก ช่นปี ปู่ชื่อ
	แดง เป็นช่างเขียน
สมรรคณัฏ	ขุนพื่อนถูกแบบ(พร้อม)
	กรมมหรศพ (สมรรค
	แผลงจาก สมคุร ส. =
	พร้อม)
จันทร์ประหาส	พันราชชนกการ (จัน)
	กรมมหรศพ (ประหาส
	ส. = การรื่นเริง)
โชติวาทีน	นายช่วง มหาเล็ก กรม
	มหรศพ (วาทีน ป./ส. =
	คนเล่นดนตรี)

มงคล <u>นา</u> วิน	นายเรือตรี มงคล ต้น ปิ่นเรือเสื่อคำรนสินธุ์	รณจักร์ (กรับ) กรม ทหารรักษาวัง (โฆษ ส. = เสี่ยงดัง กรับ)	
หุตะ <u>นา</u> วิน	นายเรือโท ฮวด กระทรวงทหารเรือ	โท <u>ณะ</u> วณิก	หลวงอาทรคติราษฎร์ (ฮวด) ทวดชื่อพระวิสูตร สาตร (โชน) สกุลพ่อค้า
ปาด <u>ทุ</u> ผลิน	นายเจียนกรมพิณพาทย์ หลวง ปู่ชื่อ <u>ปาน</u> ทำสวน (ผลิน = ผล+อิน ป./ส. เกี่ยวกับผลไม้)	จันทร <u>วณ</u> ิค	พระยาราชคชภักดี(บัว) กระทรวงกลาโหม ปู่ชื่อ จันทร (พ่อค้า)
มหา <u>ผล</u> ิน	นายวาส กรมพิณพาทย์ หลวง ปู่ชื่อ <u>โต</u> ทำสวน	ปะ <u>ทะ</u> วณิช	พลเสือป่า ซ้าย ปู่ทวด ชื่อจัน <u>เท่า</u> คงเป็นพ่อค้า
ดิลก <u>แพ</u> ทย์	หลวงเวชกิจพิศาล(เจิม) โรงเรียนราชแพทยาลัย (ดิลก ป./ส. = รอยแต้ม หรือเจิมที่หน้าผาก)	กุลละ <u>วณ</u> ิชย์	นักเรียนแพทย์เสือป่า (เจียม) ปู่ชื่อ <u>แพ</u> สกุล พ่อค้า
ฐิ <u>ระ</u> เวช	ขุนอนุสรณตสิทธ์(ชม) กรมทาง ทวดชื่อ <u>เทียง</u> เป็นแพทย์	พุก <u>กะ</u> เวส	หลวงวิชาชวิทยาลัย (สังข์) บิดาชื่อพุก เป็น คนค้าขาย
อรุณ <u>เว</u> ช	รองอำมาตย์ตรี หรุ่น แพทย์ประจำจังหวัด นครนายก	หังสะ <u>ไว</u> ศยะ	พลเสือป่า ดาด บิดาชื่อ ยังฮั่ว เป็นพ่อค้า
ศกุน <u>ตะ</u> มาลิก	ขุนดุสิตวันวิจารณ์(นก) กองสวนหลวง กรม มหาดเล็ก (มาลิก = มา ลา+อิก ป./ส. = เกี่ยว กับดอกไม้)	ศตะ <u>เว</u> ทิน	หลวงสุริยาเทเวศร(สด) กรมพราหมณ์พิธี กระทรวง วัง
สุวรรณ <u>มา</u> ลิก	ขุนรุกขชาติบริรักษ์(ทอง) กองสวนหลวง	วสุ <u>พ</u> ราหมณะ	หลวงเทพาจารย์ (มี) ปลัดกรมพราหมณ์พฤติ บาท กระทรวงวัง
กมุ <u>ท</u> โยธิน	นายแก้วนพลสาน(บัว) กรมทหารรักษาวัง	จิ <u>ก</u> ิต <u>สิ</u> ล <u>ปิ</u> น	หลวงสังวาลย์มูทิกา (เจียม) กรมช่างทอง กระทรวงวัง
โฆ <u>ษ</u> โยธิน	นายพันตรี จมื่นฤทธิ์-	มัต <u>ติ</u> สิ <u>ล</u> ปิ <u>น</u>	หลวงหัตถกิจเลขา(หมัด) กรมช่างสิบหมู่กระทรวง

	วัง
โชติ <u>เสน</u>	ขุนวรศักดิ์ภักดีการ (แจ่ม) กรมมหาดเล็ก (เสน แผลงจาก เสนา ป./ส. = กองทหาร หมู่ ทหาร)
ประที <u>ปะเสน</u>	พระยาวิสูตรสาครดิฐ (เทียน) กระทรวง นครบาล
เล <u>ชะเสน</u>	ขุนนิเวศवास (เขียน) กรมชาวที่มหาดเล็ก
สิง <u>หเสนี</u>	พระยาบุรีนวรราชวร (ชวน) ปลัดบัญชาการ กรมมหาดเล็ก สืบสกุล จากเจ้าพระยาบดินทร เดชา (สิงห์)
จิต <u>ตะเสวี</u>	นายกวดหุ้มแพร ต้น เชือก (จิตต์) มหาดเล็ก ห้องพระบรรทม
ยุก <u>ตะเสวี</u>	พระทิพนนเทียร(เทียม) กรมพระราชพิธี กระ ทรวงวัง
ชยา <u>ศวิน</u>	มหาดเล็กพิเศษ (ไช้) สารีถิตรี กรมพระอัคร ราช (อศวิน = อศว+อิน ส. = เกี่ยว กับม้า)
สุทธา <u>ศวิน</u>	หมื่นฤทธิสุไร(สะอาด) ปลัดเวรพิศุ กรมพระ อัครราช

๗. การใช้ภูมิลำเนา

การใช้เฉพาะคำบอกภูมิลำเนา

นามสกุล	ผู้ขอ
ณ กาฬสินธุ์	พระยาไชยสุนทร (เก) กรรมการพิเศษเมือง กาฬสินธุ์
ณ เชียงใหม่	เจ้าแก้วนารัฐ (เจ้าแก้ว) เจ้าผู้ครองเมืองเชียงใหม่
ณ ระนอง	พระยารัตนเศรษฐี (คอ อยู่หัง) ผู้ว่าราชการ จังหวัดระนอง หลาน พระยาระนองคนแรก
เพชรบุรี	หลวงเพชรานุรักษ์ (โต๊ะ) บิดาชื่อหลวงศรี เจริญพลมหาดไทย(ทูป) กรรมการเมืองเพชรบุรี
เลาหคามิน	หลวงศรียาวภาค (ทอง) สกุลกำเนิดที่บ้านเลา แขวงเมืองราชบุรี
สาคริก	นายเสนองานประภาส (เนียน) ขาวสมุทรสาคร
ชื่อ+ภูมิลำเนา	ผู้ขอ
นามสกุล	
พรหมสาขา ณ สกลนคร	พระยาประจันตประเทศ ธานี (โง้นคำ) ผู้ว่าราชการ การเมืองสกลนคร ทวด ชื่อพระบรมราชา(พรหม) ปู่ชื่ออุปฮาด พระนาดี (กึ่ง)
พรหมโอบล	หลวงบุเรศผดุงกิจ(รวย)

รตโนทัย หลานเจ้าพระยาพรหม
นาวานุเคราะห์ เมือง
อุบลราชธานี
ลูกเสือเอกพล เมืองอุ
ไทยธานี ปู่ชื่อรัตน

ภูมิลำเนา+อาชีพ

นามสกุล ผู้ขอ
วัชรประหารส นายเปี้ยว กรมมหรศพ
ชาวเมืองเพชรบุรี
วัชรเสรี นายฉั่น มหาตเล็กห้อง
พระบรรทม ชาวเมือง
เพชรบุรี

๘. การใช้เชื้อชาติ

นามสกุล ผู้ขอ
เตลิงคะพันธุ์ พันจำเอกบุญ ปู่ชื่อสมิง
อมาตมตยา (กรอง)
ตระกูลมอญ
ไต้ลังคะ พระบรรณสารประสิทธิ์
(น่วม) เชื้อรามัญ
สิงหลกะ พระตรุณรักษา(เสียม)
หลานพระอุดรพิศดาร
(สิญญ) ชาวสิงหล

๙. การใช้คำเดิมหน้า+ชื่อ

จารุ+ชื่อ, อาชีพ จารุ แปลว่า งาม
นามสกุล ที่มา
จารุครุฑ ชื่อทวด ครุฑ
จารุเดช ชื่อปู่ เดช
จารุจรณ์ ชื่อบิดา จอน

จารุจินดา ชื่อบิดา ทองจีน
จารุชาติ ชื่อทวด เกิด
จารุเศวต ชื่อปู่ ผือก
จารุณัฐ ผู้ขอ ขุนแยบเยี่ยงคง
(โหมด) กรมมหรศพ
จารุณิข ผู้ขอ ขุนวิเศษตรุณกิจ
(บ้านเฮง) ทวดชื่อทอง
คำชาย
ทิพย์+ชื่อ ทิพย์ แปลว่า ดีพิเศษ
นามสกุล ที่มา
ทิพย์สุคนธ์ ผู้ขอ จำเอก หอม
ศรี+ชื่อ ศรี แปลว่า ความงาม
ความเจริญ ความเป็น
มงคล

นามสกุล ที่มา
ศรีวรรณ ชื่อปู่ ปลั่ง
ศรีสำรวล ชื่อปู่ แยม
ศรีสถิต ชื่อปู่ ยัง
ศิระ+ชื่อ ศิระ แปลว่า หัว หัวหน้า
ผู้นำ
นามสกุล ที่มา
ศิระฉายา ผู้ขอ ฉาย

๑๐. การใช้ชื่อ+คำเดิมหลัง

ชื่อ+คำบอกความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย
นามสกุล ที่มา
รังสิกุล ชื่อบิดา แสง
หงสกุล ชื่อปู่ทวด และชื่อบิดา
หงษ์
ศุกระชาติ ชื่อทวด ศุกร์

สมิตชาต	ชื่อปู่ แยม
เมन्छ	ชื่อปู่ เม่น
พุทธินนท์	ชื่อทวด พุฒ (นนท์ นนท์ ภาษาสันสกฤต แปลว่า ลูก)
ภะกะนนท์	ชื่อปู่ เพก
ยุกตะนนท์	ชื่อบิดา ยุก
รชตะนนท์	ชื่อทวด เงิน
เศวตนนท์	ชื่อบิดา เผือก
สุกมลนนท์	ชื่อปู่ อ่อน
สุประภาตะนนท์	ชื่อปู่ หว่าง
อักษรนนท์	ชื่อปู่ ลือ
อศวนนท์	ชื่อบิดา ม้า
นิมิบุตร	ชื่อปู่ นิ้ม
เศรษฐบุตร	ทวด และปู่ เป็นพระ ประเสริฐวานิช
นาทะพันธ์	ชื่อปู่ นาท
เลาหะพันธ์	ชื่อผู้ขอ นายเลาเหลง ฮุย
โสติพันธ์	ราชทินนามของปู่ ขุน สวัสดิ (ทองมาก) (โสติ ป. = สวัสดิ ส.)
ครุฑะสุด	ชื่อปู่ ครุฑ
จันทนสุด	ชื่อบิดา จัน
กรรมนสุด	ชื่อปู่ หู
มิลินทสุด	ชื่อบิดา ผึ้ง
มิลินทากร	ชื่อปู่ ผึ้ง
วรรณางกร	ชื่อบิดา สี
ชื่อ+คุปต์	คุปต์ แปลว่า ถุ่มครอง มักปรากฏเป็นศัพท์ท้าย

	ชื่อของพวกไวยะ (คือ ชนชั้นพ่อค้าวาณิชใน สังคมพราหมณ์)
นามสกุล	ที่มา
ศุกระคุปต์	ชื่อบิดา ขาว
สัมภาวะคุปต์	ชื่อผู้ขอ ลำภา
อินทระคุปต์	ชื่อปู่ อิน
ชื่อ+จินดา	จินดาแปลว่า ความคิด แก้มีค่า
นามสกุล	ที่มา
กนิษฐจินดา	ชื่อบิดา น้อย
กังสจินดา	ชื่อปู่ กัง
ชื่อ+เตมีย์	เตมีย์มาจากคำเต็ม+อีย แปลว่า ความชุ่มชื้น
นามสกุล	ที่มา
คูลยเตมีย์	ชื่อบิดา เหมือน
ดัดณะเตมีย์	ชื่อปู่ ดัน
ชื่อ+ทัต, ทัตต์	ทัต ทัตต์ แปลว่า ให้แล้ว นิยมใช้ประกอบเป็นชื่อ เช่น พรหมทัต เทวทัต มักเป็นชื่อของพวกไวยะ
นามสกุล	ที่มา
บณยทัต	ชื่อบิดา บุญ
บุรทัต	ชื่อปู่ ป้อม
พงศทัต	ชื่อปู่ พงษ์
ชื่อ+ภัก	ภัก แปลว่า ผู้เป็นนาย มักเป็นส่วนท้ายชื่อ พราหมณ์
นามสกุล	ที่มา
จิตรภัก	ชื่อผู้ขอ เขียน

วรัฏฐ	ราชทินนามของผู้ขอ
	พระราชวรินทร์
ชื่อ+ภุติ	ภุติ แปลว่า ความเจริญ
	รุ่งเรือง
นามสกุล	ที่มา
พฤกษะภุติ	ชื่อปู่ พุ่ม
สาริกภุติ	ชื่อปู่ ขุนทอง
ชื่อ+ยุกตะ	ยุกต แปลว่า ชำนาญ
	มงคล ความรุ่งเรือง
นามสกุล	ที่มา
กนิษฐยุกตะ	ชื่อบิดา ต้อย
คันธยุกตะ	ชื่อปู่ กลิ่น
ชื่อ+ศิริ, สิริ	ศิริกลายเสียงจากคำ ศรี
	เป็นคำสันสกฤต เป็น
	คำเดียวกับคำบาลี สิริ
	แปลว่า ความงาม ความ
	เจริญ ความเป็นมงคล
นามสกุล	ที่มา
เชมนะศิริ	ชื่อผู้ขอ แซ่ม
เปลินศิริ	ชื่อผู้ขอ เปลี่ยน
วาสิกศิริ	ชื่อปู่ ทิม
นามะสิริ	ชื่อปู่ นาม
เอกะสิริ	ชื่อบิดา แจก (ภาษา
	ไทหล้า แปลว่า หนึ่ง)
ชื่อ+อานนท์	อานนท์ แปลว่า ความ
	ยินดี ทำให้เกิดความ
	ยินดี
นามสกุล	ที่มา
ติวานนท์	ชื่อปู่ เตียว

เตาลานนท์	ชื่อปู่ เต่า
ทศานนท์	ชื่อปู่ ทศ
ทุมมานนท์	ชื่อปู่ ทุม
มกรานนท์	ชื่อบิดา เหลิง
มังคลานนท์	ชื่อปู่ ฮ้อ
ศกุนตานนท์	ชื่อปู่ นก
ศิระศรียานนท์	ชื่อบิดา ชิวเซี่ยะ
สัจจานนท์	ราชทินนามปู่ทวด หมื่น
	สัจจาภิรมย์
สินธวานนท์	ชื่อทวด สิน

๑๑. การใช้วิธีการสร้างศัพท์ตามหลักไวยากรณ์

บาลีสันสกฤต

ชื่อ+ปัจจัยดัทธิต ณ อิก อิน อิม มย ย วัต วดี

นามสกุล	ที่มา
นาครทรรพ	ชื่อทวด เมือง = นคร+ณ
	= นาคร+ชื่อปู่ ทับ
จามริก	ชื่อปู่ทวด ภู = จามร+อิก
ขุขันธิน	ชื่อผู้ขอ พระยาขุขันธ
	ภักดีศรีนคร (ลำดวน)
	ขุขันธ+อิน
จรีโมภาส	ชื่อผู้ขอพลเสือป่า แสง
	เสือป่า = จร (นักสืบ)
	+อิม = จริม+ชื่อตัว แสง
	= โอภาส
เปาโรหิตย์	ราชทินนามปู่ทวด พระ
	มหाराชครูปุโรหิตาจารย์
	ปุโรหิต+ย
สินะวัต	ชื่อบิดา สีมุนหยก ลี =
	สิน+วัต

รัตนชาติ	ชื่อทวด รัตน+วดี
ชื่อ+ปัจจัยกิตก์ ตวา	
มุกตวาทย์	ชื่อบิดา เปลื้อง = มัจ+ตวา

๑๒. การหลากคำ

คำหลายคำแทนความหมายเดียว

- คำเขียว ทรงไข เนื และปีตะเนื ในภาษาสันสกฤต เนืปีต แปลว่า สีเขียวเข้ม

นามสกุล	ที่มา
เนืกาญจน์	ชื่อปู่ ทองเขียว
เนืวณิช	ชื่อปู่ เขียว พ่อคำ
เนืละสมิต	ชื่อผู้ขอ เขียว+ชื่อบิดา ยัม
ปีตะเนืละชาต	ชื่อปู่ เขียว
ปีตะเนืละวัด	ชื่อทวด เขียว
ปีตะเนืละผลิน	ชื่อบิดา เขียว ชาวสวน
- คำ แดง ทรงไขคำ รัตต โรหิต	
นามสกุล	ที่มา
รัตตะบุตร	ชื่อบิดา แดง
รัตตะสุข	ชื่อบิดา แดง+ชื่อผู้ขอ สุข
รัตตะกฤษ	ชื่อทวด แดง+ชื่อบิดา ช้าง
รัตตะมาลา	ชื่อบิดาแดง+ชื่อปู่เฟื่อง
โรหิตจันทร	ชื่อปู่ แดง+ชื่อบิดา จัน
โรหิตนาวัน	ชื่อผู้ขอ แดง เป็นนายเรือโท

- คำทอง ทรงไขคำ กาญจน สาม สุพรรณ สุวรรณ สุวัฒน์ โสม เหม

นามสกุล ที่มา

กาญจนจินดา	ชื่อปู่ ทองจัน
สามโกเศศ	ชื่อบิดาทอง+อาชีพผู้ขอ
	สังกัดกรมศุลกากร
สุพรรณเกษช	ชื่อปู่ ทอง+ชื่อบิดา ยา
สุพรรณทัต	ชื่อต้นสกุล ทองคำ
สุวัฒน์ทัฬพะ	ชื่อบิดา ทอง+ชื่อปู่ ทัฬ
โสมะนันท์	ชื่อผู้ขอ ทอง
เหมวณิช	ชื่อปู่ ทอง เป็นพ่อคำ
- คำ รอด ทรงไขคำ วิมุกต วิมัจ รต อภิโมกษ์ อมร	
นามสกุล	ที่มา
วิมุกตะนันท์	ชื่อทวด รอด
วิมัจจันนัท	ชื่อปู่ รอด
รตางศุ	ชื่อปู่รอด+ชื่อบิดา สว่าง
วราภิโมกษ์	ชื่อทวด พร+ชื่อปู่ รอด
อมรสุข	ชื่อปู่ รอด+ชื่อผู้ขอ ทองสุข

- คำ อ่อน ทรงไขคำ โกมล สุขุมล-สุขุม

นามสกุล	ที่มา
โกมลธิดิ	ชื่อบิดา อ่อน+ชื่อปู่ คง
สุขุมลนันท์	ชื่อปู่ อ่อน
สุขุมวัฒน์	ชื่อปู่ อ่อน+ชื่อทวด วัด

คำหลายคำแทนเสียงเดียว

- คำ จัน ทรงไขคำ จันท จันทณ จันทร

นามสกุล	ที่มา
จันทกนก	ชื่อปู่ จัน+ชื่อผู้ขอ คำ
จันทณเกตกะ	ชื่อปู่ จัน+ชื่อผู้ขอ เกต
จันทรพิศมัย	ชื่อบิดา จัน+ชื่อผู้ขอ ชม
- คำ จัน จิน ทรงไขคำ จินดา จินต จินตก	

นามสกุล ที่มา

จินตานนท์	ชื่อทวด จิ้น
จินดาวัด	ชื่อปู่ จิ้น
จินตคุณ	ชื่อบิดา จิ้น
จินตดุลย์	ชื่อบิดา จิ้น+ชื่อผู้ขอ

	แม่น
จินตกานนท์	ชื่อปู่ จิ้น
จินตกะเวส	ชื่อบิดา จิ้น พ่อคำ

- คำ ตัน ทรงใช้คำ ตันท ตันต ตันตร

นามสกุล	ที่มา
ตันทะประภา	ชื่อปู่ตัน+ชื่อบิดา แสง
ตันตานนท์	ชื่อปู่
ตันตระมาน	ชื่อปู่
ตันตริยานนท์	ชื่อบิดา

๑๓. การใช้ทั้งเสียงและความหมายแทนคำคำเดียว

- คำ ด้วง ทรงใช้คำ ดุงคะ แทนเสียง (ทรงแผลง “ด” เป็น “ต” สวนทางกับที่ไทยแผลง “ด” ในคำ บาลีสันสกฤต เป็น “ต”) และคำ ปุลวะ = ด้วง แทนความหมาย

นามสกุล	ที่มา
ดุงคะมณี	ชื่อทวด ด้วง+ชื่อปู่ แก้ว
ดุงคะรัต	ชื่อทวด ด้วง+ชื่อปู่ รอด
ดุงคะวร	ชื่อปู่ ด้วง+ชื่อบิดา วอน
ปุลวชาติ	ชื่อปู่ ด้วง+ชื่อทวด เกิด
ปุลววัน	ชื่อปู่
ปุลวามร	ชื่อปู่ทวดด้วง+ชื่อปู่รอด
- คำ พุ่ม ทรงใช้คำ ภูมม แทนเสียง และคำ ปินท	
แปลว่า ก้อน ก้อนข้าว และพฤษฯ แปลว่า ต้นไม้	
แทนความหมาย	

นามสกุล	ที่มา
ปิณฑะสุด	ชื่อบิดา
พฤษะภูติ	ชื่อปู่
ภูมมะภูติ	ชื่อปู่
- คำ มั่ง ทรงใช้คำมั่งคละ แทนเสียง และทรงใช้คำ มัฆ = มาก และมฤค = สัตว์ป่า เช่น กวาง อีเก้ง	
แทนความหมาย	

นามสกุล	ที่มา
มฤคสนธิ	ชื่อปู่ มั่ง+ชื่อทวด เชื่อม
มัฆศร	ชื่อบิดา มั่ง+ชื่อปู่ สอน
รัตนมั่งคละ	ชื่อปู่ แก้ว+ชื่อบิดา มั่ง

๑๔. การหลากรูปนามสกุล

- ทรงใช้คำ ชุณห แทนเสียง ชุน แล้วทรงหลากคำ ด้วยการเติมคำเติมหลัง

นามสกุล	ที่มา
ชุณหะนันท์	ชื่อบิดา
ชุณหะวัต	ชื่อบิดา
ชุณหะสิริ	ชื่อปู่
ชุณหะสุด	ชื่อปู่
ชุณหะนันท์	ชื่อบิดา
- ทรงใช้คำ-ปัทม แปลว่า ดอกบัว แทนคำ ทิม (ผู้เขียนสันนิษฐานว่า ทรงให้ความหมายของคำ “ทิม” ว่า “ทับทิม” รัตนชาติที่มีสีชมพูเหมือนดอกบัว)	

นามสกุล	ที่มา
ปัทมะกูระ	ชื่อทวด+ชื่อบิดา เต่า
ปัทมะชาติ	ชื่อบิดา+ชื่อปู่ เกิด

ปัทมะทิน	ชื่อทวด+ชื่อปู่ ทิน
ปัทมนาถ	ชื่อบิดา+ชื่อผู้ขอ นาค
ปัทมผลิน	ชื่อทวด เป็นชาวสวน

- ทรงใช้คำ ปาณ แทนเสียง ปาน

นามสกุล	ที่มา
ปาณะพันธุ์	ชื่อปู่
ปาณะวีระ	ชื่อปู่+ชื่อบิดา แก้ว
ปาณานนท์	ชื่อปู่
ปาณินท	ชื่อปู่+ชื่อผู้ขอ อิน
- ทรงใช้คำ มหากาย แปลว่า ร่างใหญ่ แทนคำ ท้วม	

นามสกุล	ที่มา
มหาภายนันท์	ชื่อทวด
มหาภายิน	ชื่อปู่ (มหากาย+ปัจจัย ตัทธิต อิน)
มหาภายี	ชื่อบิดา (มหากาย + ปัจจัยตัทธิตอินแล้วแจก รูปวิภัติทิ ๑ เอกพจน์)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

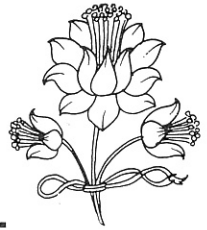
ขอให้นำนามสกุลของหลวงไทเม
ภักทธรณ (บุษศรี) ตามที่ขอมาขึ้น
ว่า "ประภักดิ์" (เขียนเป็นตัวอักษร
มรโรมัน ว่า "Prabhadhi") อัน
เป็นมงคลนาม

ขอให้สกุลประภักดิ์มีความ
เจริญรุ่งเรืองมั่นคงอยู่ในกรุงสยาม
ทั่วทุกหัวสาร

พระท้าวท้าวท้าวท้าวท้าว
วันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ตัวอย่างบัตรนามสกุลที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานในปีแรก
ที่ตราพระราชบัญญัตินามสกุลขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๕๖

เมื่อพิจารณานามสกุลพระราชทานจำนวนมากมายนี้ ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัวทรงใช้วิธีการต่างๆ ประดิษฐ์ขึ้นจากศัพท์บาลีสันสกฤตเป็นส่วนใหญ่แล้ว จะเห็นได้ว่า พระ
องค์ทรงมีความสุขุมลึกซึ้งยิ่งในการเลือกที่มาของนามสกุล ทรงมีพระวิริยอุตสาหะเป็นเยี่ยมใน
การค้นคว้าหาศัพท์ที่เหมาะสมกับที่มาเหล่านั้น และทรงชาญฉลาดในการพลิกแพลงผูกศัพท์ให้
หลากหลาย การคิดประดิษฐ์นามสกุลแต่ละนามสกุลคงต้องใช้เวลาพอสมควร แต่ก็ทรงคิดตั้ง
นามสกุลพระราชทานเป็นจำนวนร้อยจำนวนพันในแต่ละปี แม้จะมีพระราชกิจมากมายดังได้
กล่าวแล้ว นี่ย่อมแสดงให้เห็นว่าทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะ
ทำให้ราษฎรของพระองค์มีความสุข ความภาคภูมิใจ และที่สำคัญคือ แสดงให้เห็นพระปรีชา
ญาณอย่างยิ่งในด้านภาษาของพระองค์ ©

บรรณานุกรม

กันทิมา วัฒนะประเสริฐ. “นามสกุลพระราชทาน : ภาพสะท้อนอัจฉริยภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”. อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (กันยายน ๒๕๓๖) : ๑๖๐-๑๗๒.

คณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ฯลฯ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.

อักษรานุกรมนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๓๔.

มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในพระบรมราชูปถัมภ์. หนังสือที่ระลึกงานเปิดพระบรมราชะประถรรศนีย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗.

Pali-English Dictionary. Edited by T.W. Rhys Davids and William Stede. New Delhi : Oriental Books Reprint Corporation, 1975.

Williams, Monier Monier, Sir, **A Sanskrit-English Dictionary.** 4th ed. Delhi : Motilal Banarsidas, 1974.

จินตนาตมมหาประกาศ

พรเพ็ญ อันตระกูล*

จินตนาตมมหาประกาศ หรือ Binh Ngo Dai Cao เป็นคำประพันธ์ ขนาดสั้นของ Nguyen Trai ขุนนางผู้ยิ่งใหญ่ แห่งราชวงศ์ Le งานนี้ไม่ใช่วรรณศิลป์ ธรรมดา แต่มีความหมายต่อประวัติศาสตร์ ของเวียดนาม เป็นงานซึ่งเขียนขึ้นภายหลัง จากอาณาจักรไคเวียดสามารถเอาชนะชนะจับได้ อำนาจการปกครองของจีนราชวงศ์หมิงออกไป ได้เมื่อ ค.ศ. ๑๔๒๗ จึงนับว่าเป็นวรรณศิลป์ ประวัติศาสตร์อันสำคัญ ซึ่งประพันธ์โดย Nguyen Trai บุคคลที่สร้างความสัมพันธ์ของ ชีวิตส่วนตัวต่อการสงครามครั้งนี้อย่างมากด้วย สำหรับราชวงศ์ Le (ค.ศ. ๑๔๒๗-๑๗๘๗) ถือว่า Binh Ngo Dai Cao เป็นเอกสาร วรรณกรรมที่มีคุณค่านับไม่ได้ เหนือไปกว่า นั้นสำหรับวีรชนแห่งชาติเวียดนามทั้งหมดแล้ว งานประพันธ์นี้เป็นที่ส่องเห็นแบบอย่างจิตใจ ของพวกเขาได้อย่างชัดเจน

๑. Nguyen Trai : สงครามและสันติภาพ ค.ศ. ๑๔๐๗-๑๔๒๗

Nguyen Trai มีนามปากกาว่า Uc Trai

ภาพเหมือนของ Nguyen Trai เขียนบนผ้าไหม

เกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๓๘๐ ที่ดังลอง (ฮานอย) ในครอบครัวของมารดา Tran Thi Thai ซึ่งสืบเชื้อสายของตระกูลราชบัณฑิตและมีความ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สัมพันธ์เป็นญาติกับราชวงศ์ Tran ตาของเขาคือ Tran Nguyen Dan เป็นทหารรับราชการในราชวงศ์ Tran ส่วนต้นตอตระกูลของบิดามีรากอยู่ที่หมู่บ้าน Chi Ngai อำเภอ Phuong Son (หรือ Phuong Nhan ปัจจุบันคือ Chi Linh จังหวัด Hai Hung) ภายหลังได้ย้ายไปที่หมู่บ้าน Ngoc Oi (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Nhi Khe) อำเภอ Thuong Phuc จังหวัด Ha Dong (ปัจจุบันคืออำเภอ Thuong Tin จังหวัด Ha Tay) บิดาชื่อ Nguyen Ung Long รับใช้อยู่กับ Tran Nguyen Dan จนได้แต่งงานกับลูกสาวของเขา Nguyen Ung Long สอบได้เป็นปราชญ์ดุขฎิบัณฑิตอันดับสอง ไม่ได้รับราชการ ต้องกลับ Nhi Khe ไปเปิดโรงเรียนสอนหนังสือ ช่วงนี้ Nguyen Trai ไม่ได้อยู่กับบิดา แต่ติดตามมารดาโดยอาศัยอยู่กับผู้เป็นตาในกรมทหารที่ถึงลง ชีวิตของ Nguyen Trai สมัยเด็กต้องระหกระเหินเมื่ออายุเพียง ๕ ขวบ ได้เดินทางออกจากถึงลงกับแม่และตาไปอยู่ที่ Thanh Hu บนเขา Con Son (อำเภอ Chi Linh จังหวัด Hai Hung) ในเวลานั้นราชวงศ์ Tran ง่อนแง่นเต็มทีแล้ว ต่อมาเมื่อเขาอายุได้ ๑๐ ขวบ มารดาตายลงและไม่แน่ว่าก็ตายตามไปอีก หลังจากนั้นเขาจึงต้องกลับไปอยู่กับบิดาที่หมู่บ้าน Nhi Khe ได้พ่อสั่งสอนและเรียนหนังสือที่นั่นต่อไป

เมื่อ ค.ศ. ๑๔๐๐ Ho Qui Ly แข่งข้อกับราชวงศ์ Tran ตั้งราชวงศ์ Ho ของตนเองขึ้นมาและสถาปนาอาณาจักรใหม่เรียกว่า Dai

Ngu มีเมืองหลวง Tay Do ในเขตจังหวัด Thanh Hoa โอกาสนี้เอง Nguyen Ung Long ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น Nguyen Phi Khanh เข้ารับราชการกับราชวงศ์ Ho เขาได้ดำรงราชบัณฑิตอยู่ในวิทยาลัยแห่งชาติ เมื่อ Nguyen Trai เติบโตใหญ่ เขาสอบผ่านดุขฎิบัณฑิตและได้รับราชการกับราชวงศ์ Ho เช่นเดียวกับพ่อของเขา แต่ราชวงศ์ Ho อยู่ได้ไม่นาน ใน ค.ศ. ๑๔๐๗ ก็ถึงกาลล่มสลายพ่ายแพ้ต่อการรุกรานของจีนราชวงศ์หมิง Ho Qui Ly และโอรสพร้อมทั้งข้าราชการใกล้ชิดถูกจับกุมตัวเอาไปประเทศจีน Nguyen Phi Khanh ถูกทหารหมิงจับไปด้วย Nguyen Trai รู้ข่าวได้ชวนน้องชายติดตามหาบิดา เมื่อพบตัวและเห็นสภาพของบิดาที่ชายแดน Nam Quan แล้ว ด้วยความโศกสงสารเขาร้องให้ขอติดตามรับใช้บิดา แต่บิดาไล่เขากลับบ้าน ในครั้งนั้น Nguyen Phi Khanh ได้กล่าวกับ Nguyen Trai ว่า

“ลูกเป็นคนมีการศึกษา มีปัญญา ต้องหาวิธีล้างอายให้ชาติ ล้างแค้นให้พ่อ ทำเช่นนี้จึงจะได้ชื่อเป็นยอดกตัญญู ไม่จำเป็นต้องอยู่ติดตามพ่อ ร้องให้เหมือนผู้หญิง แบบนี้เป็นความกตัญญูหรืออย่างไร?”

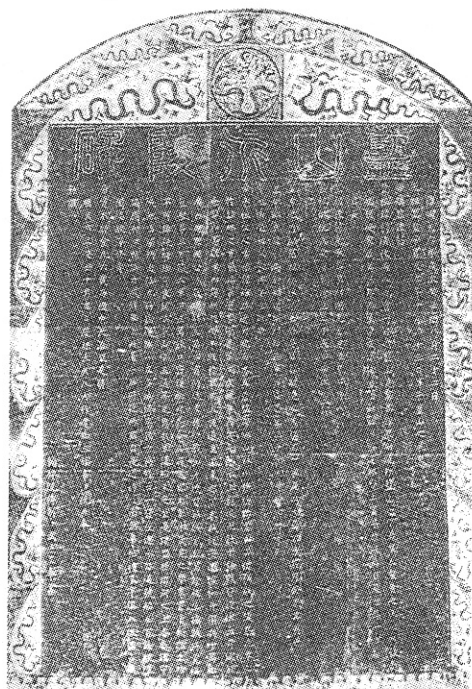
Nguyen Phi Khanh ไม่มีวันได้รู้ว่าในที่สุด Nguyen Trai สามารถทำในสิ่งที่เขาสั่งสอนไว้ได้สำเร็จทุกอย่าง เขาตายจากไปก่อน น้องชายของ Nguyen Trai ซึ่งเป็นผู้

ติดตามพ่อไปจีนคนเดียวนั้นได้นำกระดูก
บิดาคืนถิ่นแผ่นดินเกิดในภายหลัง

นับตั้งแต่ที่ Nguyen Trai ได้ลาจาก
บิดาและน้องชายมา ในใจและสมองของเขา
มีแต่คำว่า “ล้างอายให้ชาติ ล้างแค้นให้พ่อ”
เมื่อเขาจากบิดาที่ Nam Quan เดินทางต่อ
ไปถึงเขตชายแดน Dong Quan ถูกทหารจีน
จับตัวไว้ มีนายทหารจีนรู้ว่าเขาเป็นปัญญา
ชนจึงชักชวนให้เข้าเป็นทหารหมิง เขาเกือบ
ถูกประหารเนื่องจากการปฏิเสธ แม้ไม่ตาย
ในระหว่าง ค.ศ. ๑๔๐๗-๑๔๑๖ ไม่มีใครรู้ว่า
เขาอยู่ที่ Dong Quan ต่อไปหรือหายไปไหน
ในงานบทกวีของเขาทำให้ทราบว่าเขาใช้ชีวิต
๑๐ ปี อยู่ตามเขตแดนชายฝั่งทะเลที่ห่าง
ไกลจากบ้านเกิด คำประพันธ์บางบทก็มีที่
เขากล่าวว่าได้เข้าไปในจีนอีก สรุปแล้วก็คือ
ในช่วง ๑๐ ปีนี้เขาคงอยู่ที่บริเวณ Dong Quan
มากกว่าที่อื่น

การปกครองของจีนในเวียดนามครั้งที่
๒ เวียดนามเปรียบเสมือนอาณานิคมของจีน
ผู้ปกครองตามเมืองต่าง ๆ เป็นแม่ทัพทหาร
เก็บภาษีอากรอย่างหนัก ระบบเกณฑ์ทหาร
เข้มงวด พลเมืองชายอายุระหว่าง ๑๖-๖๐ ปี
ถูกเกณฑ์เป็นทหารหมด และยังต้องถูกนำ
ตัวไปใช้แรงงานหนักตั้งแต่ทำถนน ขุด
เหมือง งามไม้มุก ทำการประมง ล่าสัตว์
เป็นต้น ไม่แต่การมุ่งใช้ทรัพยากรอย่างหนัก
จีนยังเน้นนโยบายตรวจสอบควบคุมกำลัง
คนอย่างมาก มีกฎหมายออกมาบังคับคนให้
ทำบันทึกสามโนครว์ในปี ๑๔๑๙ จีนควบคุม

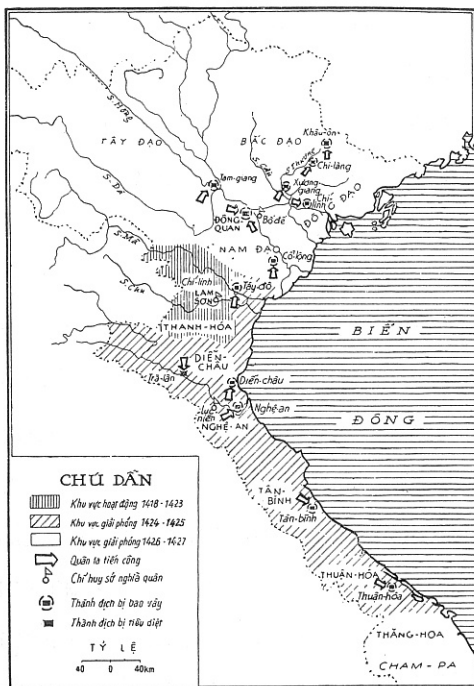
ทางวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็งด้วย จึงทำลาย
โบราณสถานและวรรณกรรมของเวียดนาม
การปกครองที่ขูดรีดและเข้มงวดของจีนนี้
เองทำให้ประชาชนเวียดนามต้องทุกข์ยาก
และคิดต่อต้านขับไล่จีนออกไป พวกเชื้อสาย
และขุนนางราชวงศ์ Tran รวมทั้ง Ho ไม่มี
ใครสามารถรวบรวมกำลังสู้รบกับจีนได้โดย
เด็ดขาด แต่ไม่นานก็มีคน ๆ หนึ่ง ซึ่งเป็น
สามัญชนและจะขึ้นเป็นปฐมกษัตริย์ของ
ราชวงศ์ Le เขาคือ Le Loi ที่สามารถเป็นผู้นำ
ในการสู้รบปลดแอกจีนต่อไป

จารึกหวิงลิ่ง ด้านหลัง (ลามเซิน, ทังหว่า)
(ประวัติของ Le Loi)

ประมาณ ค.ศ. ๑๔๑๖ หรือในราว
๑๔๒๐ Nguyen Trai อยู่ที่ Loi Giang ได้พบ
กับ Le Loi ซึ่งในตอนนั้นเขาเป็นแม่ทัพคุม
กำลังทหารอยู่ที่ Lam Son (จังหวัด Thanh

Hoa) เมื่อได้พบกันนั้น Nguyen Trai มอบงานเขียนซึ่งเป็นแผนการพิชิตจีน (Binh Ngo Sach) ให้แก่ Le Loi ภายหลังเมื่อ Le Loi ได้อ่านงานของเขาแล้ว ก็เชิญตัวเขาให้มาช่วยงานทั้งด้านพลเรือนและทหารด้วยกัน ในงาน Binh Ngo Sach มีใจความสำคัญเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การโจมตีเอาชัย แต่ยึดหลักสร้างกำลังโจมตีจากแนวประชาชน คือ “การตั้งวางแผนที่ยิ่งใหญ่นั้น ไม่ต้องพูดถึงการใช้กำลังตีข้าศึกให้สำเร็จ แต่ต้องเชี่ยวชาญในการตีเข้าหัวใจของประชาชน ในที่สุดประชาชนและเขตแดนซึ่งแบ่งกันอยู่ ๑๕ กลุ่ม ก็จะนำตัวเขามารวมกับเราทั้งหมด”

กบฏลามเซิน (ค.ศ. ๑๔๑๘-๑๔๒๗)

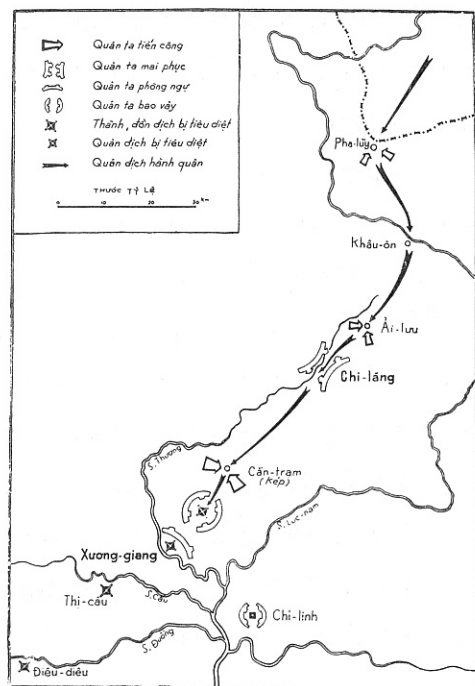
Nguyen Trai เป็นปราชญ์ที่มีความสามารถมาก ไม่เพียงแต่มีความแหลมคม

ทางด้านยุทธศาสตร์ เขารู้หนังสือจีนอย่างดี การมาทำงานกับ Le Loi ทำให้เขาได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ งานสารบรรณติดต่อกับทหารจีนในนามของ Le Loi เขาเป็นผู้ทำทั้งสิ้น บรรดาแม่ทัพจีนที่ Nghe An, Thuan Hoa, และ Tay Do ต่างรู้จักชื่อเสียงของเขาดีและยังยอมรับความปราดเปรื่องของเขาด้วย ขุนทัพ Thai Phuc ที่เมือง Nghe An เมื่อต้องเดินทางมา Tay Do เพื่อจัดเตรียมกำลังไปตีเมือง Dong Quan ซึ่งก่อการแข็งข้อก็ยกไว้ใจให้กองทัพ Lam Son ติดตามไปด้วย นี่เป็นโอกาสที่ทำให้ Le Loi เริ่มเข้าโจมตี Dong Quan ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๔๒๖ เขานำกองกำลังไปตั้งที่แถบชายฝั่ง Bo De (เขตหมู่บ้าน Phu Vien อำเภอ Gia Lam) และได้สร้างกระโจมไว้ที่ Dong Quan วางแผนการกอบกู้ชาติอย่างลับๆ ร่วมกับ Nguyen Trai โดยตลอด

ในตอนปลายปี ๑๔๒๖ ราชวงศ์หมิงได้ส่งกำลังทหารมา ๕๐,๐๐๐ คน นำโดยแม่ทัพ Vương Thong ทั้ง Le Loi และ Nguyen Trai ได้วางแผนโจมตีจีนที่ลุ่มแม่น้ำแดง ในเวลานั้นพวกแม่ทัพจีนที่อยู่ตามเมืองต่างๆ ไม่กล้าออกมาสู้รบเนื่องจากมีประชาชนและผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน Le Loi ต่อเมื่อ Vương Thong นำทัพเข้ามาในเวียดนามแล้ว พวกแม่ทัพจีนจึงนำกำลังไปสมทบด้วย ทำให้จีนเป็นกองทัพมีพลทหารถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน แต่ก็พ่ายแพ้โดนรุมตีแตกที่ Tot Dong ใกล้เมืองหลวง Tay Do ทหารจีน

หนีเข้าไปหลบในเมืองอีก Vuong Thong ขอทำสัญญาสงบศึก Nguyen Trai ตอบจดหมายยอมรับการสงบศึกในเงื่อนไขที่จีนจะต้องออกจากเวียดนามไปทั้งหมด เขาได้แนะนำให้ Vuong Thong ยอมแพ้และกลับไปโดยดี แต่ Vuong Thong ในระหว่างการเจรจาได้หาทางนำกองทัพจากจีนเข้ามาเสริมเพื่อสู้กับเวียดนามต่อไป

เดือนตุลาคม ปี ๑๔๒๗ กองทหารเสริมกำลังจากจีนยกเข้ามา ๒ ด้านๆ หนึ่งคือ กองทหาร ๑๐๐,๐๐๐ คน นำโดย Lieu Thang ผ่านเข้ามาจากช่องแคบ Lang Son อีกด้านหนึ่งคือกองกำลังที่เข้มแข็ง ๕๐,๐๐๐ คน นำโดย Moc Thanh เข้ามาตามแม่น้ำแดง ฝ่ายเวียดนามตัดสินใจรับศึกโดยยุทธศาสตร์ตัด

ชัยชนะที่จีลัง-เซื่องซาง (ค.ศ. ๑๔๒๗)

กำลังกองทัพใหญ่ที่นำโดย Lieu Thang ก่อนกองทหารจีนด้านนี้จึงถูกโจมตีอย่างหนักที่ช่องแคบ Chi Lang แม่ทัพถูกฆ่าตาย บรรดานายกองถูกจับพร้อมกับทหารอีก ๓๐,๐๐๐ คน ส่วนกองทัพที่เหลือถูกทหารของ Le Loi สกัดไว้แต่ก็ต้องแตกตื่นหนีไปเมื่อได้ข่าวพินาศของกองทัพใหญ่ ทิ้งให้แม่ทัพ Vuong Thong ที่อยู่ในเมืองนั้นถูกจับ เขายอมแพ้และขอสงบศึก Le Loi ได้แสดงลักษณะของผู้ทรงคุณธรรม หลีกเลียงการฆ่าโดยไม่จำเป็น ในเดือนธันวาคม ปี ๑๔๒๗ กองทหารจีนที่เหลือจึงถูกปล่อยให้กลับบ้านพร้อมกับแม่ทัพหลายคน ทั้งนี้ได้รับอาหารและพาหนะการเดินทางจากฝ่ายเวียดนามด้วย สงครามจีน-เวียดนามสิ้นสุดลงพร้อมกับอิสรภาพเอกราชอันถาวรของเวียดนาม หลังจากนั้นจีนไม่ได้กลับมาแย่งเวียดนามอีกเลย

สำหรับ Nguyen Trai ชัยชนะเหนือจีนของเวียดนามครั้งนี้มีความหมายต่อเขามาก เขาไม่ได้ทำงานยิ่งใหญ่ให้ชาติเพียงอย่างเดียว เขาทำงานให้กับชีวิตส่วนตัวของเขาโดยตรงด้วย และทั้ง ๒ ส่วนสำหรับเขาคือสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอย่างเหนียวแน่น เมื่อเขาอายุ ๔๓ เขาแก้แค้นแทนพ่อได้ ล้างอายให้ชาติสำเร็จ เขากลายเป็นบุคคลสำคัญที่ชาติไม่มีวันจะลืม ผู้กอบกู้ชาติ ผู้คิดค้นยุทธศาสตร์การสงครามที่ยึดแนวประชาชนและการประสานแนวร่วม สงครามกองโจรและจรรยาบรรณเคลื่อนที่ เชี่ยวชาญการใช้กลลวง

จูโจมตี กลลงที่เลื่องลือในสงครามชัยชนะของเวียดนามที่ Chi Lang หรือแผน Chi Lang ก็คือการทำเรือจีนให้แตกด้วยเสาไม้เลี่ยมที่ทหารเวียดนามเอาลงไปปักไว้ได้น้ำ เมื่อน้ำลดเรือลงไปเกยกระแทกกับเสา น้ำเข้าเรือจมทหารเวียดนามก็ล้อมรุมโจมตีดุเดือดอย่างสบาย นี่คือการพิชิตของจีนที่นำไปสู่ความพ่ายแพ้ทั้งหมด และชัยชนะของเวียดนามกลายเป็นแรงกระตุ้นลัทธิชาตินิยม อันเป็นลักษณะเฉพาะที่จะส่งผลต่อไปอย่างยาวนานถึงสมัยปฏิวัติเวียดนาม

๒. Nguyen Trai : วรรณกรรมและ โศกนาฏกรรมของชีวิต

สันติสุขกลับมา ชีวิตที่เหลือของ Nguyen Trai ก็ยังคงต้องรับใช้ชาติต่อไป

เมื่อครั้งติดตาม Le Loi เขาเป็นทหารเอกที่ใช้มันสมองทุกด้านรับใช้ Le Loi ซึ่งเป็นบุคคลคนเดียวที่เขาให้ความเชื่อว่าจะสามารถนำเวียดนามไปสู่ชัยชนะได้ ผู้นำอื่นอีกจำนวนมากเขาไม่เห็นความหวัง ด้วยความแหลมคมและการช่วยเหลือทางยุทธศาสตร์ของเขา ทำให้ Le Loi สำนึกในความสำคัญของ Nguyen Trai อย่างจริงใจ ดังนั้น หลังจากขึ้นเป็นกษัตริย์สถาปนาราชวงศ์ Le ที่ถึงลงแล้ว พระองค์ได้แต่งตั้ง Nguyen Trai ขึ้นเป็น “บุคคลสำคัญของชาติ” ได้พระราชทานฐานันดรศักดิ์ขุนนางเกียรตินิยม Quan phuc hau และทรงประทานเกียรติสูงสุดให้ Nguyen Trai ใช้นามสกุล Le ของพระองค์ได้ ในด้านการงานบริหาร Nguyen Trai ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นขุนนางอีกหลายตำแหน่งในกระทรวงมหาดไทย (Lai bo) และเป็นผู้บริหารสูงสุดของฝ่ายงานสารบรรณในสภาความมั่นคง (Co mat vien)

หลังชัยชนะจีน Nguyen Trai เต็มไปด้วยพลังกำลังที่จะทำงานเพื่อฟื้นฟูชาติก่อนอื่น Le Loi หรือ Le Thai To ขอให้เขาเขียน Binh Ngo Dai Cao เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของประเทศชาติ เป็นมหาประกาศแห่งความยินดีแก่ประชาชนและเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ให้อนุชนได้จดจำเยี่ยงอย่างของบรรพวีรชนรักชาติเวียดนามสืบไป เขาได้แต่งขึ้นในปี ๑๔๒๘ เป็นทำนองเพลงสรรเสริญวีรชนผู้รักชาติ ผูกเรื่องราวเล่าความเป็นมาของสงคราม การรณรงค์สู้กับข้าศึก เขตชุมชน

ใจรักชาติและความรักในเกียรติศักดิ์ของชนชาติที่ยกย่องปัญญาวิชาการ

Nguyen Trai เป็นขุนนางชั้น เา การเอางาน เาจริงเาจัง เาช่วยงาน Le Thai To ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหาร เศรษฐกิจ การต่างประเทศ วัฒนธรรม และวรรณกรรม ในหลักการทำงานเายึดมั่นรากฐานประชาชน ชื่อสัตย์ เทียงธรรม อดทนมั่นคงตรงไปตรงมา จงรักภักดีต่อชาติและกษัตริย์ อย่างไรก็ตาม อีกไม่นานเาก็ได้ค้นพบว่าชีวิตข้าราชการไม่ใช่หนทางที่จะนำไปสู่อุดมคติของเาได้ง่ายๆ ไม่ใช่แม้แต่จะเป็นวิถีชีวิตที่ถูกรสนิยมของเาจริงๆ เพราะเาไม่ได้รักเงินทองทรัพย์สินสมบัติเป็นแก่นสาร ไม่เคยหลงใหลได้ปลื้มในวาสนาหรือยกย่องยศฐาบรรดาศักดิ์ เป็นเานั่นก็คือความรักสันติธรรม มนุษยธรรม และยุติธรรม เป็นเานั่นก็คือคนเก่งคนดีที่ยากจนแต่หาไม่ได้ง่ายๆ ที่สุดอัจฉริยะมักถูกทำร้ายในสังคมเสมอ ใน ค.ศ. ๑๔๒๙ จิตใจของเาเริ่มถูกระทบกระเทือนเมื่อทราบว่เพื่อนรักของเา Tran Nguyen Han ซึ่งขณะนั้นเป็นข้าราชการทหารผู้บังคับบัญชาชั้นหนึ่งถูก Le Thai To สั่งจับ จนต้องหนีไปกระโดดน้ำตาย Tran Nguyen Han คนนี้คือผู้ร่วมเป็นร่วมตายกับ Nguyen Trai และ Le Loi ในสงครามกู้ชาติ ปีเดียวกันนั่นเอง Pham Van Xao ขุนนางทหารชั้นผู้ใหญ่อีกคนหนึ่งถูกสั่งประหารชีวิตและริบทรัพย์สินสมบัติทั้งหมด

ในครั้งนั้นแม้แต่ Nguyen Trai ก็ถูก Le Thai To สั่งจับขังคุกโดยไม่เห็นแก่ความดีของเาในหนหลังแต่ประการใด ด้วยสาเหตุที่ระแวงว่เาเป็นสหายสนิทของ Tran Nguyen Han จึงอาจคบคิดกันทำผิด แม้จะปล่อย Nguyen Trai ออกมาในภายหลังแต่เาก็ไม่ได้รับความไว้วางใจจาก Le Thai To และเาไม่ได้รับมอบหมายให้ทำอะไรที่สำคัญทั้งที่ถูกละเลย เบื่อแสนเบื่อ Nguyen Trai ยังคงทนรับราชการต่อไป เาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในถ้ำล่อง แต่บางครั้งเาหลบกลับไปเยี่ยม Con Son ที่ซึ่งเาเคยอยู่สมัยเด็กกับแม่และตา เามีเวลาว่างเขียนบทกวี ใช้ธรรมชาติและอดีตที่ดีที่นั้นรักษาจิตใจอันแสนเศร้าโศกและเจ็บปวดในยามนั้น ไม่มีอะไรที่ทรมานเาเท่ากับไม่ได้รับเกียรติให้ไปร่วมรบกับ Le Thai To อีก แต่ด้วยสำนึกของจิตใจรับใช้กษัตริย์ เากลับจาก Con Son ใน ค.ศ. ๑๔๓๑ ซึ่งเป็นเวลาที่ Le Thai To เสร็จศึกปราบหัวเมืองท้องถิ่นได้ชัยชนะกลับมา เาจึงแต่งกลอนเพลงต้อนรับการกลับมาพร้อมชัยชนะนั้นด้วยความจงรักภักดียิ่ง

ในบั้นปลายสมัยของ Le Thai To พระองค์ถึงได้สำนึกในความดีโดยตลอดของเา ทรงเสียพระทัยและละอายต่อบาปที่ทรงกระทำต่อบุคคลซึ่งเป็นเพื่อนคู่คิด เป็นขุนพลคู่ใจ เป็นผู้รับใช้ที่เต็มไปด้วยจริยธรรมสูงส่ง บนหนทางแห่งความสำเร็จและการก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระองค์ ถ้าไม่มี Nguyen Trai ก็อาจล้มเหลวได้ ดังนั้น ก่อนที่จะสิ้นพระ

ชนม์พระองค์ได้ล้างบาปให้เขา ทรงรับสั่งกับ พระราชโอรสที่จะครองราชย์ต่อไปให้คืน เกียรติและความไว้วางใจสูงสุดแก่ Nguyen Trai ให้ชุบเลี้ยงและให้ความสำคัญแก่เขาใน งานบริหารราชการทุกเรื่องเหมือนเดิม ด้วย เหตุนี้ ใน ค.ศ. ๑๔๓๔ Nguyen Trai จึงได้ กลับมารุ่งเรืองอีกครั้งหนึ่งในสมัยของ Le Thai Ton เขาเปรียบเสมือนครูและที่ปรึกษา คนสนิทของพระองค์ และพระองค์ก็ไม่เคย ทรงลืมคำสั่งของพระราชบิดาเลย ทรงไว้วางพระทัยให้ Nguyen Trai ปฏิบัติราชการ งานต่างๆ เสมอ จนเป็นที่อิจฉาของขุนนาง บางคน

Nguyen Trai เป็นผู้รักชีวิตเรียบง่าย รักการแต่งคำประพันธ์และการเขียนหนังสือ มากที่สุด เขาไม่ชอบโอ้อวด จึงมีงานวรรณกรรมหลายชิ้นในราชสำนักเป็นฝีมือของเขา โดยไม่มีใครรู้ นอกจากคนร่วมสมัยในวงวรรณกรรมไม่กี่คน แต่อย่างไรก็ตาม งานเขียนในนามของเขาเองก็มีเป็นจำนวนไม่น้อย แต่ผลงานส่วนใหญ่กระจัดกระจายและสูญหายไปบ้างภายหลังโศกนาฏกรรมวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ต่อมาผู้พยายามเที่ยวตามหารวบรวมเอามาเท่าที่ได้ จึงทำให้ทราบว่างานวรรณกรรมของ Nguyen Trai ที่เหลือตกทอดทั้งหมดมีดังนี้ :

- **Lam Son Thuc Luc** (บันทึกจดหมายเหตุลามเซิน) (ประวัติศาสตร์)
- **Binh Ngo Dai Cao** (จินตนาตมहाประกาศ) (คำประพันธ์, ประวัติศาสตร์)

- **Binh Ngo Sach** (แผนพิชิตจีน) (ความเรียง, ยุทธศาสตร์) (หาย)

- **Phu Nui Chi Linh** (บทประพันธ์ความเรียงเรื่อง เขาจีลิ่ง) (คำประพันธ์ความเรียง)

- **Quan Trung Tu Menh Tap** (จดหมายตอบและคำสั่งในราชการทหาร, รวมพระบรมราชโองการและพระราชดำรัส) (เอกสารประวัติศาสตร์)

- **Van Bia Vinh Lang** (จารึกหวิงลัง) (ประวัติของ Le Loi) (ประวัติศาสตร์)

- **Chuyen Cu Ve Bang Ho Tien Sinh** (เรื่องเก่าเกี่ยวกับการสิ้นสุดของราชวงศ์Ho) (ประวัติบางตอนของ Nguyen Trai) (ประวัติศาสตร์)

- **Uc Trai Du Dia Chi** (ภูมิศาสตร์นานาแก) (ภูมิศาสตร์)

- **Uc Trai Di Tap** (อีกจ่ายฉบับตามหา) (รวมคำประพันธ์)

- **Uc Trai Thi Tap** (อีกจ่ายฉบับร้อยกรอง) (รวมคำประพันธ์)

- **Quoc Am Thi Tap** (รวมบทร้อยกรองภาษาแห่งชาติ) (รวมคำประพันธ์)

- **Ngoc Duong Di Cao** (ตระกูลผู้ดีหลังมรณกรรม) (วรรณกรรม) (หาย)

- **Mot So Tho Chop O Viet Am Thi Tap, Toan Viet Thi Luc, v.v.** (บางบทกวีที่เขียนใน Viet Am Thi Tap, Toan Viet Thi Luc, เป็นต้น) (คำประพันธ์)

- **Luat Thu** (ตำรากฎหมาย)

งานคำประพันธ์อิสระของ Nguyen Trai ที่โดดเด่นก็คือบทกวีแต่งด้วยอักษรจีน (Tho chu Han) และอักษรเวียดนาม (Tho chu Nom) สำหรับบทกวีแต่งด้วยอักษรเวียดนาม นั้นถือว่าเป็นของเก่าแก่ที่สุด เพราะฉะนั้น Quoc Am Thi Tap จึงเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของเวียดนามที่นับว่ามีค่ามาก ถ้าหากจะประเมินเขาจากผลงานด้านบทกวีแล้วก็จะเห็นหัวใจแท้ๆ ของคนๆ หนึ่งที่รักธรรมชาติ รักความสุขสงบ รักมนุษย์ และรักชาติอย่างยิ่ง

คำประพันธ์อักษรจีนที่ Nguyen Trai ชอบแต่งมากที่สุดคือ Phu หรือความเรียงร้อยกรอง ใน Phu Nui Chi Linh ซึ่งมีชื่อเสียงว่าไพเราะในการใช้คำและแสดงลักษณะคนแบบยลมีปัญญาฉลาดหลักแหลมอย่าง Nguyen Trai ได้ดี มีตัวอย่างบางตอน :

ตามเวหนรู้เวลา

มีแขนขาจึงสำเร็จ

รู้เขารู้เรา, ว่าอ่อนฤาแข็ง

คอยโม่งคอยยาม

ซ่อนแหลมซ่อนคม

กินง่ายกินหวาน

นอนง่ายนอนหนาม

ถึงแม้ว่า Nguyen Trai เป็นบุคคลที่มีอารมณ์เต็มไปด้วยวรรณศิลป์ แต่ในชีวิตจริงและปรัชญาการงานเขาคือนักปฏิบัติ ซึ่ง

มองเห็นความสำคัญของเวลากับการเปลี่ยนแปลง ในสายตาของ Nguyen Trai คนที่มีค่าคือคนที่รู้จักเวลา อยู่กับกาลสมัยได้ ดังที่เขากล่าวว่า “ผู้มีปัญญานั้นอาศัยเวลาเป็นทางข้ามภัยอันตราย” ความหมายตรงนี้ไม่ได้แปลว่า Nguyen Trai คือนักฉวยโอกาส แต่เขาเชื่อว่าโอกาสเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นคนจึงต้องรู้จักเวลาเพื่อรักษาชีวิตให้อยู่รอด อาจกล่าวได้ว่านี่เป็นพื้นฐานปรัชญาทางยุทธศาสตร์ของเขาด้วย เป็นอิทธิพลประเพณีทางปัญญาแบบฉบับจีน

จุดแข็งของ Nguyen Trai เป็นสิ่งที่นำเขาไปสู่ความสำเร็จได้ แต่ก็นำเขาไปสู่ความตายด้วยเช่นกัน เพราะว่าเหนือกาลเวลามีฟ้าลิขิต ในที่สุด Nguyen Trai ต้องประสบกับชะตากรรมของชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บนสุดยอดของความทุกข์ที่กลับคืนมา Nguyen Trai ไม่ได้คาดคิดเลยว่าความพินาศอย่างใหญ่หลวงกำลังคืบคลานมาหาเขาทุกขณะ ในปี ๑๔๔๒ ขณะพักผ่อนอยู่ที่ Con Son ตัว Nguyen Trai ไม่ได้พาเมียน้อยคนเก่งของเขาไปด้วย Nguyen Thi Lo คือสตรีที่มีทั้งความงามความสามารถทางวิชาการ เวลานั้นเธอต้องอยู่ควบคุมดูแลงานที่เกี่ยวกับพวกนางในและงานพระราชพิธีจุดจบของ Nguyen Trai และครอบครัวได้มาถึงเมื่อ Nguyen Thi Lo ต้องตามเสด็จ Le Thai Ton พร้อมข้าราชการบริวารไปตรวจราชการที่ Chi Linh ขบวนเสด็จพระราชดำเนินได้แวะไปใกล้เขต Con Son และเขา

平吳大誥

極土木之功，以崇公私之靡宇。州里之狂僇重困，閭閻之杆抽皆空。決東得以遂其生。鯨鱓顛連俱不覆以安其所。流生民之血，以潤暴虐之吻牙。蛟龍而短脰余海。擾民設玄虎之陷阱。珍物藏翠禽之網羅。昆蟲草木皆不重科厚歛，山澤靡有牙道。聞金場，則冒風瘴而斧山淘沙。據明珠，則觸詭計蓋千萬狀。連兵結縈，檢惡殆二十年。敗義傷仁，乾坤幾乎欲息。我民。震怒懷奸，竟以責我國。微蒼生於危殆，陷赤子於禍坑。狀天閭民往古，厥有明徵。頃因胡政之煩苛，致使人心之怨叛。狂明伺隙，因以毒販敗，而趙高好大以促亡。唆都既擒於賊子間，而豪傑世未嘗乏。故劉龔貪功以漢唐宋元而各帝一方。雖疆弱時有不同，而豪傑世未嘗乏。故劉龔貪功以獻之邦。山川之封域既殊，南北之風俗亦異。自趙丁李陳之聲造我國，與蓋聞仁義之舉，要在安民。弔伐之師，莫先去暴。惟我大趙之國，實為文

BÌNH NGŨ ĐẠI CÁO (1)

Thay trời hành hóa, Hoàng thượng truyền rằng :
Việc nhân nghĩa cốt ở yên dân,
Quân cứu nước trước cần trừ bạo.
Xét như nước Đại Việt ta,
Thật là một nước văn hiến.
Bờ cõi sông núi đã riêng,
Phong tục Bắc Nam cũng khác.
Trải Triệu, Đinh, Lý, Trần nối đời dựng nước,
Cùng Hán, Đường, Tống, Nguyên đều chủ một phương.
Tuy mạnh yếu có lúc khác nhau,
Mà hào kiệt không bao giờ thiếu.
Nên Lưu Công tham công mà đại bại,
Còn Triệu Tiết hiếu đại (?) chống tan tanh.
Toa Đô bị bắt ở cửa Hàm-tử,
Ô Mã bị giết ở sông Bạch-đăng.
Xem xét việc xưa, chứng cứ còn rõ.
Vừa đây họ Hồ chính sự phiền hà,
Đề đến nỗi nhân tâm oán, phẫn.
Giặc Minh thừa dịp làm hại dân ta,
Đằng nguy gian ác, mưu mó bán nước.
Thui dân đen trên lò bạo ngược,
Hãm con đỏ dưới hố tai ương.
Đối trời lừa người, kẻ gian đủ muôn nghìn khóe.
Cây binh gây hấn, ác chửi gần hai chục năm.
Bại nghĩa thương nhân, trời đất tưởng chừng muốn dứt ;
Vết vợ thuê mả, chôn nui chằng còn tí gì.

Binh Ngo Dai Cao ฉบับภาษาจีนและฉบับแปลภาษาไทยดนาม (ฉบับภาษาจีนดูฉบับเต็มใน Viet Nam Su Luoc pp. ๒๒๔-๒๒๘ ฉบับแปลภาษาไทยดนามใน Nguyen Trai Toan Tap, pp. ๗๗-๘๒ และเชิงอรรถ pp. ๔๘๓-๔๘๔)

กลับหยุดพักที่สวนลั่นจี่ (Trai Vai) ในเขต Gia Luong จังหวัด Ha Bac ในตอนกลาง คือนองค์จักรพรรดิทรงประชวรเป็นไข้ถึงกับ สวรรคต โอกาสเป็นของศัตรูที่ชอบใช้เล่ห์ กระเท่ห์ พวกเขาสมคบกันขจัด Nguyen Trai อย่างโหดร้ายโดยป้ายสีโยนความผิดให้เขา และเมีย เขาจึงถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้คิดกบฏ และบงการลอบปลงพระชนม์ ตามกฎหมายเตีรบาลเขาถูกประหารชีวิตพร้อมกับ สมาชิกครอบครัวทุกคน ๓ ชั่วโมง สิ้นสุด สกูลของ Nguyen Trai เมื่อวันที่ ๑๙ เดือน ๙ ปี ๑๔๔๒

วิญญูณของวีรบุรุษผู้จงรักภักดี Nguyen Trai ต้องคอยเวลาอีก ๒๒ ปี เพื่อให้จักรพรรดิ Le Thanh Ton ทรงฟื้นคดีขึ้นมาชำระใหม่และได้พิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้กับเขา ทรงยกย่อง Nguyen Trai เป็น “มหา

บุรุษ” ตำแหน่งเกียรตินยศครั้งสุดท้ายที่ Nguyen Trai ไม่มีโอกาสขึ้นชมยินดีเลย !

ในบทกวีที่ Nguyen Trai เขียนถึง ธรรมชาติเขามักพาดพิงถึงฤดูใบไม้ร่วงเสมอ การนับปีหรือการเปรียบเทียบต่างๆ เขาก็นิยมใช้ฤดูใบไม้ร่วง ฤดูซึ่งให้ความรู้สึกเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ลงลึกถึงความเศร้า ภายในดวงใจของมนุษย์ได้ดีที่สุด ผู้เขียนอดคิดไม่ได้ว่าชีวิตบั้นปลายของ Nguyen Trai นั้นเหมือนฤดูใบไม้ร่วงไม่มีผิด เขาคือ โศกนาฏกรรมของใบไม้ เปล่งความงดงาม ในสีสนสุดท้ายอดสุดท้าย แล้วปลิวลี้วปราย หล่นจากต้นไม้ด้วยสีใบหมองไหม้และเนื้อ ใบยุ่ยเหิน แตกสลายในไม่ช้า ใบไม้ทั่วไปมี เกิดอีกเกลื่อนกล่น แต่ใบไม้ใบนั้นหล่น สลายไปชั่ววันจันทร์

จินตนาติมหาประกาศ^๑

เหงวียนจ้าย ประพันธ์
พรเพ็ญ อันตระกูล ถอดคำประพันธ์

ฟ้าสู่สงบจอมพิภพเจ้าเกล้ารับสั่ง
ธรรมนั้นยังอยู่ ณ หมู่ประชาศานต์
เป็นขุนหาญราษฎร์รักดีแผ่นดิน
เยี่ยงกบิลเราเหล่ากาจชาติใดเวียด

แท้คือวงศ์จรงรักอักษรา
พสุชาลารอบขอบเขาเสียด
ประเพณีสรเอียดต่างข้างเหนือใต้
ผ่านไท่พงศ์เหจียว ดิง ลี เหจิ่น เทินดินถิ่นบ้านเมือง

ฝ่ายฉินอัน ถัง โซ่ง เหงวียน เจ้าเนาเขตประเทศหนึ่ง
แม้แข็งก็มีถึงที่อ่อนตอนก่อนเวลาไม่เหมือนกัน
อีกวีรชนกันอันลือเลื่องฤทธิ์แห่งการณรงค์
ลิวกง จิงทรงธรรมกำจัดริบสู้มหาพ่ายภัยแพ้

เหจียวเตียด อยากรเป็นใหญ่^๒ พาพลทัพอัปราชัย
ควาโด ถูกจับไว้ที่ฮ่ามต้อ^๓ นั่นคือท่าเรือแล
โอหมา แม้ชีพตนคนปลิดปลงลงสะพานธารบั๊กสั่ง^๔
เมื่อตรวจเรื่องหลังครั้งอดีตลิขิตชี้เห็นเป็นหลักฐาน

ไม่นานนี้ราชวงศ์ โห่ ครองเมืองเกิดเรื่องวอด
ราษฎรด้านดอดสอดดวงใจไว้ประสาน
ได้ทีมารข้าศึกมิง นำทัพดิงเข้าชิงเมือง
ฝ่ายทรยศหมดเปรีื่องปราดเอาชาติขาย

เพลิงพระกาพประชาชนลนเข้าเฝ้าปกเขต
 เศษศพเด็กแดงจมตะแคงได้สาบระราบหาย
 เสรีฟ้าแกลังแสร้างคนหนคล้ายทุกขให้สุขขึ้นเป็นหมื่นพรรษ
 จึงสงครามสร้างล้างทำลายกันพลันหายร้างห่างลี้ลับปี

สวรรคเศรารับแพมณัษย์ธรรมดำริเลิกเคิกชา
 อากรชนอนภาชีทว่าเก็บมากองเลากาประดามี
 บ่อเหมืองทองสिमองเห็นภัยละลายทองของภูเขา
 บ่อพลอยเพชรมุกถูกเอาทิ้งทะเลหลังตั้งถันร้อนมังกรน้ำ

บ่หลงกลลวงบ่วงมารดำขนเข้าทานด้านดาลเดือด
 จับเรียวแรงลัมลงมอดแหวอดคลีทอดนกสันดิน่า
 พฤษกิตะวรรณสำพันธุ์ไหนไปอาจองคงชีพสิ้น
 ใจขุนนางยิ่งลาญดินใครไผจะอยู่เย็นมันนั้นอย่าหมาย

ทหารชั่วเคยตัวหากลัวไม่ดูดเลียดบางประชานิออาบซาบปากฟัน
 ยุติธรรมสรรค์สร้างขึ้นผางดงามสง่าอาคารสาธารณหลาย
 ที่แหล่งไหนชนชั้นใดยังไม่พ้นโดนเกณฑ์แรง
 ในหมู่บ้านทอผ้าแผ่ร่มเย็นแห่งเป็นคามยามสงบ

ดงหาย แห้งหายเหือดสบแล้งจริงหมดน้ำทั้งแต่สิ่งเลอะ
 ไผ่*นามชิน* เมลแล้วไม่มีเหลือเมื่อนี้บาปไม่ราบลบ
 ทั้งทบเทพมานุษุโกรธโทษฉันใดไหนฟ้าดินหาญยก
 พสกเราสืบสายฝ่าย*ลามชิน* เร็นร่างอิงพึงถิ่นนอน

จิตเคียดเคียดก่อนจึงวอนวนบนบานเป็นทหาร
 ขอผลาญสุดลึกศึกบ้านเมืองไม่เรืองเรียงเคียงขจร
 ขอบอกฟอนตอนร้าวรวดปวดยับยาราวราลปี
 กินน้ำผึ้งผึ้งนามแหลมมีสักครั้งต้องสักหนโดนสาหัส

ขัดขึ้นลืมนึกเมื่อย้อนคิดถึงเหล่าทุษฏียุทธ์วิธึ
 จับอดีตยื่นพื้นวันนี้ตราละครึงแห่งสมัยสำริดปลิดภวัณณ์
 ถึงเวลาล้างลัดขจัดแค้นแดนวันตื่นแดนคืนดึกตื่นลืมนอน
 นี้แหละตอนแพร่ศึกฤกษ์เือกกำลังศึกผลึกพลัง

จริงแท้นาปัญญาคนหล่นกระจายตั้งไม่ช่วงร่วงฤดู
 อันปวงวีรชนชั้นน้อยลอยสู่พรายยุวดาวเพิงดวงตั้ง
 สุดกระเสือกสบนหนทางแห่งรางวัลสุดท้ายแน่นอนนอนคนลง
 มีพักจำนงกล่าวถึงเหล่าหน่อก่อกบฏยิ่งถอยยิ่งถดถลดประชา

ช่วยคนรำคำราตรีถึงคราคีนิกแต่กลับบุรพบรรพ^๓
 เพราะฉะนั้นในรถลัดมาอันข้างซ้ายผายคำอ่อนอ่อนดังเคยเอ่ยวาจา^๔
 มาตราว่าได้คนตายไหนมีที่มีดลับเราเฝ้าเร้าระดม
 ธรรมชาติสมสนามงานประชายิ่งเร้งยิ่งล้ำคร่ำกำลัง

แค้นค้ำไม่ล้างทุรชนกันคิดการบ้านเมืองเรื่องอับเฉา
 ยาม**สิงขริน** เนาชาติภักตราหารนานทวิตรีสัปดาห์อยู่ตราตรึง
 ยามร้างอำเภอบ**โคย** ทหารโหดร่วงหายไปมีแม่แต่กอง
 เพราะฟ้าจ้องให้ช่องขัดปัดลำปากขวากหนามของหน้าที่

ด้วยเหตุนั้นเราจงดั้นฝ่าฟันข้ามความยากมากลำเค็ญ
 ปลุกไม้เข็นให้ได้ล่ำก่าชนทั้งสี่ทิศให้คิดรวมร่วมทวี
 เป็นเหล่ารีเสพเหล่าเกล้าสาบาน^๕ เป็นทหารเหล่ากอพ่อเดียวกัน
 เอาอันอ่อนรอนอันแข็งดีแล้วซ้ำพรา้กระหน่ำยามพลั้งครั้งลืมตัว

เอาน้อยคอยต้านมากไม่ก็ซุ่มลอบลุมตี
 ที่สุดเอามหาธรรมกำราบฟ่ายพลคนเมามัว
เหินโบ้เต็ด^๖ รัวเร็วปานฟ้าฟาดสาดสะเทือน
เหินจ่านลิน เหมือนไฟแตกแยกเป็นผงรวดลมลอย

ปราชญ์ที่แรงยิ่งแข็งขัน
 ทหารณรรจ์ยิ่งลือชาไม่ล่าถอย
 เหนินจี้ อิกเซินเถอะ ยินข่าวคล้อยขัดคร้ามความกลัว
 เฟื่องจิงลือฮัง ชั่วกลั่นหายใจตัวไม่รู้ทัวเป็นหรือตาย

เริ่มได้เปรียบชนะชัยไวตะบึงจึงทหารเรายึดเอาเมืองฮัสดง
 ทหารดีตีตรงคืบไปหน้าภูเมืองบุรพา ที่เก๋ากว่มาอีกหลาย
 นิงเกี้ยว เลือดไหลกลายลำธารเหม็นเหียนเวียนไปไกล
 โต๊ดโหดง ในมีแต่ศพแห้งซากมากเกลื่อนกล่นจนเสียสำร่าพันปี

เหจิ่นเหียบ ปรียัติฤทัยข้าศึกวายตายตัดหัว
 ลีเหลื่อง ตัวเหลือบร้ายต้องม้วยด้วยมือตนปนยับยี่
 เวืองซง หนีไม่พ้นโดนไฟไล่เลียล้มจมนไหม้เกรียม
 หม่าฮัง รอดยังไม่เจียมพาลพิโรธโกรธโกรธา

ไฟริ้วร่วมสนามสุดล้ำสาหัสหมดความหวังรอรังตาย
 เรายายกลลงดีลวงเข้าหัวใจไม่ราญไม่รบสบไชยไทวา
 จอมพลขมาพ่ายแล้วไผ่อกได้บอกเสียใจ
 ใครเลยคาดคิดยั้งยั้งความร้ายทำลายตัวเอง

ดื้อดิงปิงขึ้นยื่นผิดบายบายสีไ้ระบายคน
 อยากอยู่อีกหนทนซื้อสรวลเสแต่เทวัญบรรเลง
 ทำให้จับเงงเตวียนดึก^๗ ส่งทหารพาลร่วมทัพพระจับเบือ
 พลันสั่งเพื่อจับเหลียวทั้ง แม่ทัพชั่วเดิมนำตัวเชื้อไฟ

ดิงหมุย เดือนเก้าเหลียวทั้ง นำทัพจากโขวโอน ขนมาตี
 ปีนันเดือนสิบ หมกหทั้ง รังทัพออกเดินวินนาม ตามทางไป
 เราเกณฑ์ทัพไว้เลือกไม้อันตรายทำลายเรือแตก
 แล้วแรกขวัญทัพรับฤกษ์เบิกทางเดินละเมินักษา

สิบแปด*เหลียวทัง* พลังถูกตีเรือแตกที่*จีลั้ง* ดังแผนปลง
 ยี่สิบก็ลงพายมหาทลายล้าง ณ เขา*หมายัน* เป็นศพแห่งแข็งคา
 ยี่สิบห้า*เลื่องมิง* ราษฎรเสียศึกต้องตริกลาฆ่าตัวตาย
 ยี่สิบแปด*ลีซาน* แพ้วายชนม์ผูกคอสลายนล้นลมปรมาณ

ข้าฯ เขียนส่งคำล้ายินดีที่ทันใด
 เขาเขย้าธรรมาธิปไตยใคร่รบกันเองเลงระบาวุ
 แล้วนำทหารราษฎรเพิ่มสี่ทิศคิดลอบรายล้อม
 นัดพร้อมมาสัปดาห์กลางเดือนเคลื่อนทำลาย

ฉับพลันสรรเลือกทวยเทือกทหารเสือ
 เสร็จสั่งเหล่าเชื้อพยัคฆามากางเล็บแยกแสร้งร้าย
 ข้างพลายกระหายน้ำดื่มกินสินวารีที่ละหาน
 ลับดาบกับดานหินดาบครูดครูดคมบนบิ่นศิลาแตก

หนึ่งเสียงกลองดังมหันต์ทัพยับแยกแผลกกระจาย
 สองเสียงกลองดังกนาสัตว์ระลงตัวกลัวพินต่างผินแปรก
 ทำแสรกรุกกว้างสร้างให้เปิดท้านบนน้ำพังหลังไหล
 สนามรบลมใส่แรงไหม้พัดโถมแทงไปไม้แห่งแล่งหล่น

แม่ทัพ*ไทยดี* ทูตลงคุกเข้าเฝ้ารับผิด
 อัครราชมนตรีหรือมิตร *หว่างฟูก* ถูกรัดมัดมอบตน
หลังเขินหลังซาน ยลแต่ซากศพเกลื่อนทบกลบถนน
เชื่องซานบึงทาน ล้นเลือดท่วมถึงหลังดั่งน้ำ

ด้วยเหตุนั้นลมเมฆพร้องต้องแปรกระแสนพัดศรี
 อาทิตยจันทร์หันลักษณะหมองไม่ส่องแสงแรงล้ำ
 ทัพ*เวินนาม* ตามซ้ำถูกสกัดที่*เลฮวา* ผวากลับแอบหนีก่อน
 ทัพ*หมกทัง* ถูกต้อนตีที่*เกิ่นจัม* แดกล้ำเอาตัวรอด

หลานโกว เลือดกำล่ำสายไหลรวนกวนแม่น้ำท่าพิโรธ
 ดานข้า ศพกองเทินเป็นเนินโหดในมีสีแดงดำคล้ำสอ
 ทอดส่งกำล่ำสองกองทัพเสริมยังไม่ทันไล่ก็พ่ายแพ้
 ข้าศึกแน่นแท้ถูกล้อมตามเมืองตามกันออกลดปลดอาวุธ

พวกแม่ทัพถูกจับไว้เข้าไกวหางพลางรอขอชีวิต
 ทหารหมู่มิตรเราคิดไม่ฆ่าด้วยรู้ใจฟ้าที่ปราณี
 รัฐบาล *เฟื่องอิง* มหาดไทย *หมากี้* ได้รับนับเรือห้าร้อยลำนำรูด
 ทัพสุดยับกลับบ้านมนมารยังกล้ายะโสทำโอหัง

แม่กอง*เวียงธง* รัฐบาล *หม่าฮัง* รังกำนัลม้ามาเป็นพัน
 กลับถึงบ้านกันแล้วแต่ไม่แคล้วเจ็บอุราอีกหาสนั่นหวั่นระยัง
 พวกเขาฝั่งตัวกลัวตายอยากอยู่ฟองเรียกร้องสันติธรรม
 พวกเรานำปวงทหารตั้งกฎเป็นแก่นกลางวางบนให้คนคิด

ไซ้แต่เพราะกลอุบายนัยสุดลึก
 ยังแม่ทัพศึกจนบัดนี้หารู้เท่าจับทันอันพิชิต
 หมู่บ้านรานวิกฤตเย็นยับกลับมาเย็น
 อีกขุนผาชาลาลัยเป็นสถานของการใหม่

ฟ้าดินสิ้นวาศนาแล้วเวลาพาให้เปลี่ยน
 มาเวียนสู่ความรุ่งเรืองเฟื่องประไพ
 อาทิตยฉายจันทร์พรายแสงสาดใสในเพ็ญดวง
 เป็นลักซีเปิดศรีช่วงมหุคสุขสงบจบนิรันดร์

บันทึกเกียรติสิทธิ์คณียันพันพรรษาไปไม่ร่วง
 โอ้ ! หนึ่งดาบดวงใจเด็ดสรรพเสร็จงานบ้านชัยสรรค์
 สี่มหาสมุทรครันกว้างสร้างเย็นนวยคลุกประกาศ
 เป็นวาทบอกล่องปวงโลกาถึงประชารู้แน่แต่ละคน

คำอธิบาย Binh Ngo Dai Cao

(ของคณะผู้แปลฉบับก๊วกหฺงือ คณะกรรมการประวัติศาสตร์)

๑ **Binh Ngo Dai Cao** ฉบับแปลเป็นภาษาก๊วกหฺงือปัจจุบันมีหลายสำนวนแปล พวกเราได้ตรวจสอบดู หาดับที่แปลได้ใกล้เคียงถูกต้องตรงกับฉบับอักษรจีนชนิดต่อประโยคต่อคำ แต่มักไม่ได้สัมผัสสับสนอ่านยาก มีบางสำนวนขยายความเพื่อให้เหมาะสำหรับอ่าน แต่ไม่ถูกต้องตามคำต่อคำ ดังนั้น พวกเราจึงเห็นพ้องต้องกันว่าจำเป็นต้องลงมือแปลเองใหม่ บทแปลนี้พวกเราพยายามระมัดระวังแปลให้ตรงตามฉบับเดิมชนิดต่อประโยคต่อคำเพื่อให้ผู้อ่านจับความได้ครบถ้วนถูกต้อง ในขณะเดียวกันพวกเราก็ได้อาศัยดูฉบับแปลอื่นๆ ไปด้วยเลือกบางประโยคที่ถูกความเข้าใจสัมผัสดีมาดัดแปลงใหม่ให้เหมาะสมเป็นกลางๆ และมีความกว้างมากขึ้น

๒ อยากทำให้ยิ่งใหญ่โต (แปลจากคำว่า hieu dai-ผู้ถอดฯ)

๓ Luu Bang พุดกับ Tieu Ha : เราต้องการไปทางตะวันออก ไม่ต้องการอยู่ที่นี้ตลอดไป (น่าจะเปรียบได้กับ Nguyen Trai ซึ่งเคยพุดกับแม่ทัพจีนที่ชักชวนให้อยู่ด้วย และน่าจะมาจากคำประพันธ์บางตอนของ Nguyen Trai เอง-ผู้ถอดฯ)

๔ Nuoc Nguy Chien quoc (ประเทศที่มีรัฐบาลหุ่น) มีขุนนางนอกราชการ ชื่อ Hau Doanh บุตรของขุนนาง

หุ่นได้นำเครื่องราชบรรณาการไปเชิญเขา แต่เขาไม่รับ บุตรขุนนางจัดงานเลี้ยงสุรา นั่งรถไปเชิญ Hau Doanh เปิดใจอย่างเป็นมิตรกับคนสกุล Hau เพื่อเชิญให้มานั่งทางข้างซ้ายซึ่งยังว่างอยู่ (เชิญให้มาสวมตำแหน่งขุนพล-ผู้ถอดฯ) (เป็นการเปรียบเปรยหมายถึงตัว Nguyen Trai ในช่วงที่เขากำลังหาคนกู้ชาติ ประเทศที่มีรัฐบาลหุ่นน่าจะหมายถึงพวกเชื้อสายราชวงศ์ Ho ต้องการตัวเขาไปรับใช้เป็นขุนพลสู้กับพวกจีน-ผู้ถอดฯ)

๕ เดิมแผ่นดิน So รบกับแผ่นดิน Tan มีคนเอาเหล้าไปให้กษัตริย์ So หนึ่งขวด พระองค์เทเหล้าขวดนั้นลงในแม่น้ำเพื่อให้ทุกคนได้ดื่ม พวกทหารเห็นดังนั้นก็รู้สึกประทับใจ เกิดกำลังใจเข้ากับฝ่าย Tan จนได้ชัยชนะ (เป็นเรื่องเปรียบเทียบกับตำนานสงครามในจีน คือพวก So รบกับพวก Tan พวก So มีดินแดนอยู่ทางแถบหูหนาน หูเป่ย์ในปัจจุบัน ส่วนพวก Tan ก็คือพวกจ้านนั้นเอง-ผู้ถอดฯ)

๖ มีบางที่เขียนว่า Bo Dang (โปหฺดั่ง)

๗ Tuyen Duc เป็นชื่อปีจักรพรรดิของ Tuyen Ton ราชวงศ์หมิง (๑๔๒๖-๑๔๓๕)

๘ Can Tram เป็นทางแยก อยู่ทางด้าน Bac Giang ปัจจุบันคือเขตจังหวัด Ha Bac ทหาร Lam Son โจมตี Moc Thanh ที่ Le Hoa ด้าน Lao Cai ดังนั้น ภายหลังจึงมีเรื่องสงสัยว่า “ทหาร Moc Thanh ถูกตีแพ้ที่ Can Tram” ได้หรือ? พวกเราเดาว่าที่

เขียนใน Binh Ngo Dai Cao อย่างนั้นที่ถูกควรเป็นอย่างนี้ คือ “ทหาร Moc Thanh ได้ยินว่าทหารจีนพ่ายแพ้อย่างมากที่ Can Tram จึงตื่นแตกหนีพากันเอาตัวรอด”

คำอธิบายของผู้ถอดคำประพันธ์ภาษาไทย

คำประพันธ์ Binh Ngo Dai Cao ของ Nguyen Trai เป็นกลอนเพลง เต็มแต่งด้วยอักษรจีน มีผู้ถอดคำประพันธ์เป็นภาษาเวียดนาม (ก๊วกหฺวือ) หลายสำนวนดังที่คณะกรรมการประวัติศาสตร์กล่าวไว้ในคำอธิบาย คณะกรรมการประวัติศาสตร์ได้ถอดไว้อีกสำนวนหนึ่งซึ่งมีตัวอย่างหน้าแรกให้ดูรวมทั้งฉบับอักษรจีนด้วย นอกจากก๊วกหฺวือแล้ว Binh Ngo Dai Cao ยังได้รับการถอดคำประพันธ์เป็นภาษาต่างประเทศอีกหลายภาษา ภาษาอังกฤษก็มีหลายสำนวน ในภาษาไทยยังไม่มีผู้ใดถอดไว้ ด้วยความประทับใจในชีวติรักชาติแบบฉบับอย่าง Nguyen Trai ผู้ถอดฯ จึงพยายามทำแม่ในสิ่งที่ไม่ใช่วิชาชีพของตน การถอดคำประพันธ์ชิ้นนี้ซึ่งเป็นความพยายามที่อาจไม่มีคุณค่ามากนัก แต่ผู้ถอดฯ หวังอย่างน้อยที่สุดว่าจะช่วยทำให้สังคมของเราเข้าถึงจิตใจของปัญญาชนเวียดนามบ้าง

ในการถอดคำประพันธ์ ต้นฉบับที่ใช้เป็นหลักคือฉบับอักษรจีนเดิมกับฉบับแปลก๊วกหฺวือของคณะกรรมการประวัติศาสตร์ ทั้งนี้พยายามเปรียบเทียบเคียงกันไปมา

บางครั้งก็ยากลำบากที่จะถอดเป็นภาษาไทยในความหมายซึ่งจะให้เข้ากันได้ โดยเฉพาะภาษาจีนนั้นมีความกระชับในตัวอักษรแน่นอนมากกว่าภาษาเวียดนามและภาษาไทย แต่ก็นับว่ายังดีที่ทั้ง ๓ ภาษา จีน เวียดนาม ไทย มีความใกล้ชิดกันทางวัฒนธรรมอย่างมาก จึงทำให้พอจะถอดถ่ายภาษาและความนัยได้โดยไม่ผิดห่างกันไปไกลมากนัก อย่างไรก็ตามคงต้องมีที่ไม่ถูกต้องบ้างแน่นอน ส่วนแบบแผนคำประพันธ์ที่ผู้ถอดใช้มีลักษณะเป็นกลอนเพลงซึ่งไม่กำหนดจำนวนคำและผังสัมผัสตายตัวปล่อยคำและสัมผัสลอยตัวอย่างเสรี ส่วนแบบบทก็ให้เว้น ๔ วรรค เพื่อความสบายตามากกว่าจะให้เป็นรูปแบบชัดเจน

คำที่ขีดเส้นใต้ในต้นฉบับภาษาจีน (ในฉบับแปลภาษาไทยคือตัวหนา) เป็นชื่อเฉพาะตามอย่างต้นฉบับภาษาจีน (มีอยู่ ๒-๓ แห่งที่เป็นการเรียกแทนชื่อเฉพาะแต่ฉบับภาษาจีนไม่ได้ขีดเส้นใต้ไว้ก็มี) ชื่อเฉพาะภาษาจีนออกเสียงเป็นภาษาก๊วกหฺวือทั้งหมดตามอย่างฉบับแปลภาษาก๊วกหฺวือ การถอดเสียงตัวอักษรก๊วกหฺวือเป็นอักษรไทยมีหลายเสียงเพี้ยนไปบ้าง เนื่องจากไม่มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ลงตัวในภาษาไทย เสียงที่ลงต่ำมากและเสียงหยุดออกมาจากลำคอ ผู้ถอดใช้อักษร ห นำตัวอักษรบางตัว ซึ่งดูไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยเลย แต่ให้ถือว่าเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศเป็นข้อยกเว้น

เกี่ยวกับการดำเนินเรื่องของนอกกลอน
พิจารณาแล้วเห็นว่า Nguyen Trai เป็นนัก
ดัดต่อที่เก่งมาก เขาชอบการเขียนเรื่องแบบ
เชิงซ้อนมากกว่าเล่าเรื่องแบบเชิงเดี่ยวไป
เรื่อยเปื่อย และบางตอนเขาซ้อนเงื่อนนำ
ความหมายได้ดี อ่านกลอนของเขาแล้ว
ทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นยอดนักยุทธศาสตร์
จริงๆ วิธีการจับเรื่องสลับไปมาทำให้เหมาะ
กับการเล่าเรื่องสงคราม สิ่งที่เด่นไปกว่านี้ก็
คือการใช้คำและการเปรียบเทียบความ
หมายโดยการใช้สัญลักษณ์เทียบเคียงหรือ
ซ้อนความนัยทำได้อย่างวิเศษ ดังนั้น กลอน

เพลงของเขาแม้จะไม่ยาวขนาดเป็นมหา
กาพย์หรือลิลิตได้แต่ก็เป็นขนาดสั้นที่มีคุณค่า
เรียกได้ว่าเป็น “กวีนิพนธ์หลักฐาน
ประวัติศาสตร์ชั้นต้น” ในความกระชับสั้น
สามารถทำให้มองผ่านเข้าไปเห็นชีวิตยาม
สำคัญของชาติและความคิดของคนๆ หนึ่ง
ในชาตินั้นได้อย่างกว้างละเอียดทีเดียว
พร้อมกันทั้งหมด

สุดท้ายมีศัพท์บางคำที่ควรอธิบาย
เพิ่มเติมต่อจากเชิงอรรถของคณะกรรมการ
ประวัติศาสตร์เวียดนามซึ่งถอดคำประพันธ์
ฉบับก๊วกหือ :

คำศัพท์	ความหมาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
ลิวกง	ผู้ทรงความยุติธรรม	ใช้สัญลักษณ์ เปรียบเป็น เทพแห่งความยุติธรรม หรือ นำเป็นคำเรียกยกย่อง Le Loi
ดงหาย	ทะเลฝั่งตะวันออก	แต่ในที่นี้น่าจะเป็นการใช้ เล่นคำ (๑ คำ ๒ ความ หมาย) ดงหายจึงอาจหมายถึง ถึงชื่อหมู่บ้านด้วย
นามเชิน	ภูเขาทางตอนใต้	(๑ คำ ๒ ความหมาย) อาจเป็นชื่อหมู่บ้านด้วย
ไผ่นามเชิน	มีความหมายเฉพาะและ หมายถึงไผ่ในหมู่บ้านนามเชิน ก็ได้	

คำศัพท์	ความหมาย	คำอธิบายเพิ่มเติม
ลามเซิน	ชื่อหมู่บ้านในเขตจังหวัด Thanh Hoa	ฐานที่มั่นกองทัพของ Le Loi
เมืองฮัสดง	เมือง Tay Do	เมืองหลวงอาณาจักร Dai Ngu ของราชวงศ์ Ho
เมืองบุรพา	เมือง Ha Noi	คำว่า ดงคิง (เมืองบุรพา) ก็คือ คำที่อ่านกันในภาษาไทยว่า ตองกิน หรือ ตองกิง นั่นเอง
ดิงหมุย	เป็นชื่อปี ปฏิทินจันทรคติ ตรงกับ ค.ศ. ๑๔๒๗	
เวินนาม	ยูนนาน	

บรรณานุกรม

Huu Ngoc and Vu Khieu. Nguyen Trai : **One of the Greatest Figures of Vietnamese History and Literature.** Hanoi : Red River Foreign Languages Publishing House, 1960.

Mai Ngoc mai. **Luoc Truyen Cac Tac Gia Viet Nam.** (Abridged Biographies of Vietnamese Writers.) Tap I, (Vol. I,) **Tac Gia Cac Sach Han, Nom : Tu The Ky XI Den Dau The Ky XX.** (Han, Nom Writers : From the 11th Century to the Early XXth Century.) In lan thu hai, co sua chua, bo sung. (2nd. ed.) Hai-phong, 1971.

Tran Trong Kim. **Viet Nam Su Luoc.** (Outline History of Viet Nam.) In lan thu tu, sua chua can than. (4th. ed.) Saigon : Nha Xuat Ban Tan Viet-Hanoi, 1951.

Tran Van Giap. **Tim Hieu Kho Sach Han Nom : Nguon Tu Lieu Van Hoc Su Hoc Viet Nam.** (A Research on the Treasure of Han Nom : Origins of Documents of Vietnamese Literature and History.) Hai tap. (2 vols.) Hanoi : Nha Xuat Ban Khoa Hoc Xa Hoi, 1990.

Uy Ban Khoa Hoc Xa Hoi Viet Nam. (The Committee of Social Science of Viet Nam.) **Lich Su Viet Nam.** (History of Viet Nam.) Tap I. (Vol. I.) Ha Noi : Nha Xuat Ban Khoa Hoc Xa Hoi, 1971.

Uy Ban Khoa Hoc Xa Hoi Viet Nam. (The Committee of Social Science of Viet Nam.) Vien Su Hoc. (The Institute of History.) **Nguyen Trai Toan Tap.** (Nguyen Trai, Completed Work.) Ha Noi : Nha Xuat Ban Khoa Hoc Xa Hoi, 1976.

